

ΠΑΡΑ ΤΗΝ ΑΔΙΑΦΟΡΙΑ

Όπως γράψαμε, το Β' Συμπόσιο Λόγου — ο Λόγος για το Ζαγόρι, πραγματοποιήθηκε με τη συμμετοχή μικρού αριθμού συμπατριωτών, που απογοητεύσε τους οργανωτές και τους συμπατριώτες που το παρακολούθησαν και το σπουδαιότερο δεν είχε ευμενή απήχηση στους ξένους.

Παρά την απογοητευτική παρουσία, που δεν συμβάλει στην ανάπτυξη της ιδιαίτερης πατρίδας μας, τα αποτελέσματα ήταν θετικά. Όπως δημοσιεύουμε σε άλλη σελίδα, ο Οργανισμός Ελληνικού Τουρισμού, τις εργασίες του οποίου παρηκολούθησε εκπρόσωπος του Οργανισμού, εισηγήθη στο υπουργείο Εθνικής Οικονομίας τον «χαρακτηρισμό των οικισμών Ζαγορίου ως «Ειδική Ζώνη Κινήτρων» μέσα στην Δ' περιοχή. Ας φανταστούμε πια απήχηση και πόσο μεγαλύτερα θα ήταν τα αποτελέσματα αν ο εκπρόσωπος μιλούσε και άκουγε τις απόψεις σε κατάμεστη αίθουσα.

Χαρακτηριστική η αδιαφορία για τα κοινά.

ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗ

Μεγάλη με σοβαρές επιπτώσεις, η έλλειψη δευτεροβάθμιας οργάνωσης των ζαγορίσιων σωματείων, η οποία θα είχε την ευθύνη για την ενιαία παρουσίαση των προβλημάτων που απασχολούν το Ζαγόρι.

Κάποια προσπάθεια που έγινε προ 3 ετών εναυγάγησε από την αδιαφορία ή άρνηση ορισμένων συλλόγων.

Είναι δύσκολο να καταλάβουμε γιατί αυτή η άρνηση. Η Γενική Συνέλευση που θα αποτελείται από τους προέδρους ή τους νόμιμους αναπληρωτές των Ζαγορίσιων σωματείων (ολομέλεια), θα συνέρχονται σε τακτά ή έκτακτα χρονικά διαστήματα ανάλογα προς τη σοβαρότητα των θεμάτων. Για τα τρέχοντα μια εννεαμελής εκτελεστική, αντιπροσωπευτική όλων των διαμερισμάτων του Ζαγορίου —μεγαλύτερη ή μικρότερη ανάλογα προς την απόφαση της ολομέλειας— είναι αρκετή για την διεκπεραίωση των αποφάσεων.

Για να μην υπάρχει καμία υ-

ποψία ότι η δευτεροβάθμια οργάνωση είναι δυνατόν να υπερκαλύψει τα σωματεία, τα θέματα που θα την απασχολούν θα είναι εκ των προτέρων καθορισμένα, όπως π.χ. σύνταξη υπομνημάτων που θα καλύπτουν σφαιρικά τα αιτήματα του Ζαγορίου και υποβολή τους ώστε να μην παρουσιάζεται το φαινόμενο να υποβάλλεται το αυτό αίτημα χωριστά από κάθε σωματείο και λόγω του μικρού αριθμού των κατοίκων να μην τυγχάνει της προσοχής των αρμοδίων.

Φέρουμε σαν παράδειγμα την άφιξη της υπουργού κ. Μελίνας Μερκούρη που κάθε σωματείο προσπαθούσε να επισκεφθεί το χωριό του, κατηγορώντας μερικοί τα άλλα. Αποτέλεσμα, να μην πάει σε κανένα, να μείνει σε καφενείο των Κήπων, που δεν ήταν αντίξοιο της υποδοχής, να μιλούν όλοι και να μην εκθέτουν τίποτε το ουσιαστικό, ενώ οι άλλοι είχαν ριχτεί στις πίτες. Αποκορύφωμα η αμφισβήτηση από μερικούς της... ζαγορίσιας καταγωγής μερικών παρευρισκομένων.

Αποτέλεσμα να φύγει η κ. υπουργός με καθόλου καλές εντυπώσεις.

ΤΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ

«Από αναβολή σε αναβολή και από καθυστέρηση σε καθυστέρηση», είναι ο τίτλος ρεπορτάζ της εγκριτικής κυβερνητικής εφημερίδας «ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟΣ ΑΓΩΝ», για το νέο Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο των Ιωαννίνων, για την κατασκευή του οποίου δαπάνησε η Κυβέρνηση εκατοντάδες εκατομμυρίων, ώστε οι Ηπειρώτες να έχουν ανθρώπινη υγειονομική περίθαλψη, και όμως από αδικαιολόγητες καθυστερήσεις των αρμοδίων υπηρεσιών, δεν έχει ακόμη λειτούργησει, καίτοι κτίστηκε από ξένους «σε χρόνο ρεκόρ» για τα ελληνικά δεδομένα.

Συμπερασματικά ο συντάκτης που εξήτησε το θέμα, διαπιστώνει «ότι τα προβλήματα που υπάρχουν και θα προκύψουν είναι πολλά» και διερωτάται αν το Δ. Συμβούλιο του Νοσοκομείου έχει τη δυνατότητα και τη θέληση να τα αν-

τιμετωπίσει, απευθύνεται δε στην πολιτική ηγεσία, από την ΤΕΔΚ, το Νομάρχη, τον Περιφερειάρχη έως τους βουλευτές και τον υπουργό Υγείας και τονίζει ότι «Απ' αυτούς ο Λαός της Β.Δ. Ελλάδας περιμένει και απαιτεί» τη λύση.

Ενώνουμε και εμείς τη δική μας φωνή και παρακαλούμε τον κ. υπουργό Υγείας και κάθε αρμόδιο να ασχοληθεί σοβαρά με το θέμα του Περιφερειακού - Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου, γιατί η υπάρχουσα έλλειψη και της στοιχειώδους υγειονομικής περίθαλψης στη συντριπτική πλειοψηφία των κατοίκων του Ζαγορίου και η έλλειψη κρεβατιών στο υπάρχον νοσοκομείο, έχει σοβαρές επιπτώσεις τόσο στην υγεία τους όσο και τη ζωή τους. Είναι απαράδεκτο να δαπανηθούν τόσες εκατοντάδες εκατομμύρια και να μένουν αναξιοποίητα από την αδιαφορία μερικών αρμοδίων.

Συντασσόμεθα με τον «Ηπειρωτικό Αγώνα» και όπως γράφει, επισημαίνουμε και περιμένουμε. Αν χρειαστεί, θα επανέλθουμε.

ΚΥΝΗΓΕΤΙΚΑ ΚΑΤΑΦΥΓΙΑ

Οι Δασικές Υπηρεσίες, που αποστολή τους είναι η προστασία της φύσης, αντιδρούν στη δημιουργία Κυνηγετικών Καταφυγίων, όταν οι Κοινοτικές Αρχές ύστερα από απόφαση των κατοίκων, εισηγούνται στη Νομαρχία, την απαγόρευ-

ση του κυνηγιού σε περιοχή της κοινότητας, ώστε τα θηράματα να βρίσκουν προστασία από το ε υ γ ε ν έ ς σπορ των κυνηγών και να μην φθάνουν στο όριο εξολοθρευμού.

Και ξέρετε ποια δικαιολογία προβάλλουν; ότι με τη δημιουργία αυτών των χώρων προστασίας, θα βρίσκουν ευκαιρία να λαθροκυνηγούν οι χωριανοί.

Επιβεβαιώνουν έτσι ότι οι δασικές υπηρεσίες, δεν έχουν τη δυνατότητα να ελέγχουν τους λαθροκυνηγούς και τους λαθροαλιείς, όπως δεν ελέγχουν και τους λαθροϋλοτόμους που οργιάζουν στο Ζαγόρι.

Δεν είμαστε εναντίον των κυνηγών όταν δεν παρασύρονται από το πάθος τους. Καταδικάζουμε όμως με μεταχειρίζονται οποιοδήποτε τρόπο για να ικανοποιήσουν το πάθος τους, εξολοθρεύοντας και το πιο μικρό πουλάκι. Αντίθετα πιστεύουμε ότι η δημιουργία ζωνών προστασίας θα αυξήσει τον πληθυσμό των θηραμάτων και έτσι υπάρχει πιθανότητα να ικανοποιούνται καλύτερα οι κυνηγοί.

Σήμερα στο Ζαγόρι, που τα Σαββατοκύριακα γεμίζει από κυνηγούς, κυνήγι δεν υπάρχει, έχει εξολοθρευθεί από το πλήθος των κυνηγών με τα αυτόματα όπλα και τους λαθροκυνηγούς που οι περισσότεροι δεν είναι Ζαγορίσιοι.

Απευθυνόμαστε στον κ. Νομάρχη, που δέχθηκε την απο-

Προσφορές για το Ηρώο της Ζαγορίσιας γυναίκας

Ο κ. ΘΩΜΑΣ ΒΑΛΑΣΗΣ, Σύμβουλος Ριζαρίου Ε. Σχολής	25.000
Ο κ. ΚΩΝ)ΝΟΣ ΣΩΚΡ. ΠΟΡΦΥΡΗΣ	10.000
Η κ. ΑΓΛΑΪΑ ΞΑΝΘΟΥ, στη μνήμη του συζύγου της Τιμολέοντα Ξάνθου	5.000
Στη μνήμη του παππού του ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΖΟΥΓΚΟΥ, από το Μονοδένδρι, ο εγγονός του Αλέξανδρος	5.000
Η κ. ΠΕΤΡΙΝΟΥ - ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ ΑΓΓΕΛΙΚΗ, στη μνήμη του αξεχαστου αδελφού της Κώστα Χ. Πετρινού	5.000
Ο κ. ΚΩΝ)ΝΟΣ ΓΚΩΛΕΤΣΗΣ	5.000

ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΣΗΜΕΡΑ, ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΑΥΡΙΟ

Δημοσιεύουμε παρέμβαση του Αντιπροέδρου της ΙΛΕΣ και Προέδρου ΚΕΖ κ. Βασ. Τζόδα, που ανακοινώθηκε στο Β' Συμπόσιο Λόγου.

Κυρίες και κύριοι,

Τπόσχομαι να είμαι σύντομος, ίσως όμως όχι τόσο ευχάριστος· και παρακαλώ η σύντομη αυτή παρέμβασή μου, να μη θεωρηθεί εισήγηση σε κάποιο συγκεκριμένο ή εξειδικευμένο θέμα που θα αφορά το Ζαγόρι, έτσι ώστε να διεκδικεί μια θέση στον τόμο των πρακτικών που θ' ακολουθήσει κι αυτό το Συμπόσιό μας. Ας ληφθεί, τουλάχιστον υπόψη στα συμπεράσματά του.

Με αυτά τα λίγα, θέλω να εκφράσω, σαν Ζαγορήσιος, τη βαθειά μου ανησυχία —την αγωνία θάλεγα— όχι τόσο για τη σημερινή κατάσταση, του Ζαγοριού, τη γνωστή σ' όλους μας, όσο για τις προοπτικές του αύριο και τη δυνατότητα ή τη βούληση των Ζαγορήσιων να εξακολουθούν «να έχουν λόγο» στις διαγραφόμενες εξελίξεις.

Η θλιβερή εικόνα του Συμποσίου μας, από άποψη συμμετοχής και ενδιαφέροντος των Ζαγορήσιων (όπως άλλωστε και σε κάθε ανάλογη εκδήλωση, εκτός βέβαια εκείνων των χοροεσπερίδων και συνεστιάσεων που από μέσο έγιναν αυτοσκοπός), δείχνει ίσως ανάγλυφα ποιο είναι ΣΗΜΕΡΑ το Ζαγόρι και μας γεμίζει φόβο και απαισιοδοξία για το αύριο, που δεν διαγράφεται, δυστυχώς ούτε ρόδινο ούτε ελπιδοφόρο, αν συνεχίσουμε έτσι.

Στο σημείο αυτό θάθελα να ζητήσω συγγνώμη σαν μέλος της οργανωτικής επιτροπής (εκφράζοντας, νομίζω, τα συναισθήματα όλων μας) τόσο από τους εκπροσώπους και τους υπηρέσιμους παράγοντες της πολιτείας, όσο και από τους εισηγητές που πρόθυμα ανταποκρίθηκαν στο κάλεσμά μας για να βρεθούν σε μια, σχεδόν, κενή αίθουσα αντιμετωπίζοντας την απαράδεκτη αδιαφορία των άμεσα ενδιαφερομένων, δηλαδή εμάς των Ζαγορήσιων.

Αυτή η καθημερινά διαπιστωμένη αδιαφορία και έλλειψη συμμετοχής θα πρέπει να μας προβληματίσει σοβαρά και να «ψαχτούμε». Να ψάξουμε τις αιτίες που την προκαλούν. Γιατί, χωρίς άλλο, δεν μπορούμε να την αποδώσουμε σε άμβλιση της φιλοπατρίας των Ζαγορήσιων, όταν αυτή η φιλοπατρία έχει βαθιές ρίζες στην παράδοση και αποτέλεσε τον πρωταρχικό παράγοντα και τον αρχιτέκτονα της Ζαγορήσιας Ευποιίας και του ξεχωριστού Ζαγορήσιου πολιτισμού, πράγματα για τα οποία δίκαια περηφανευόμαστε.

Δεδομένη λοιπόν κι αναμφισβήτητη η αγάπη για τον τόπο τους, των Ζαγορήσιων και σήμερα.

Γιατί, λοιπόν, η αδιαφορία και η μη συμμετοχή; Πώς εξηγούνται; Τι φταίει; (Γιατί ασφαλώς κάτι φταίει). Εδώ θα πρέπει να ενσκήψουμε. Αυτό το ΤΙ ΦΤΑΙΕΙ, ας αποτελέσει τον πυρήνα των προβληματισμών μας.

Γιατί αν δεν κατορθώσουμε να κινητοποιήσουμε, να δραστηριοποιήσουμε το πλούσιο ανθρωπινό δυναμικό, που όπως διαθέτει το Ζαγόρι, οι όποιες καλές προθέσεις, τα όποια καλά λόγια, οι όποιοι σχεδιασμοί και προτάσεις για την αναβίωση και την προκοπή του Ζαγοριού, θα μένουν χωρίς πρακτικό αποτέλεσμα. Κι αυτό έγινε μέχρι σήμερα και ίσως να αποτελεί την απάντηση στο ερώτημα: «Γιατί απέχουν οι Ζαγορήσιοι;» Όλες οι μέχρι τώρα προσπάθειές μας —μέσα από μια συγκεκριμένη πρακτική— δεν υλοποιήθηκαν σε κανένα —μα κανένα— ορατό και χειροπιαστό αποτέλεσμα. Έτσι μια δεδομένη διάθεση προσφοράς, τελικά εκφυλίζεται σε μια Σισύφια προσπάθεια ατελέσφορη που λογικό είναι να οδηγεί στην απαισιοδοξία, στο «τίποτε δε γίνεται» κι από κει στην αδιαφορία και τη μη συμμετοχή.

Γι' αυτό, λίγο - πολύ, φ τ α ί μ ε ό λ ο ι. Και πρώτα -

πρώτα εμείς όσοι φιλοδοξούμε να παίξουμε μέσα από διάφορους φορείς, πρωταγωνιστικό ρόλο στα «περί του Ζαγοριού». Εμείς που δεν μπορούσαμε να βρούμε το σφίγμό της εποχής μας. Που δεν μπορούμε να βρούμε και να χτυπήσουμε τις υπόγειες φλέβες για να πεταχτεί το νέο αίμα που θα αρδεύσει και θα αναζωογονήσει το πάσχον από χρόνια κακοήγη αναμία σώμα του σημερινού Ζαγοριού. Δεν είναι συμπτωματική η απόλυτη απουσία νέων σήμερα εδώ, η απουσία των τόσων νέων Ζαγορήσιων επιστημόνων, που πολλά θα μπορούσαν να προσφέρουν.

Εμείς όλοι, λοιπόν, οι πρώτοι υπεύθυνοι γιατί δεν κατορθώσαμε να δώσουμε στους νέους ένα ελκτικό όραμα για το αυριανό Ζαγόρι που θα τους αφιπνήσει και θα αξιοποιήσει δημιουργικά την έφεση προσφοράς, αλλά και γιατί, όταν αυτή η προσφορά έρχεται, την καταστύμμε αναποτελεσματική, γιατί την αφήνουμε α μ ε θ ό δ ε υ τ η, ανοργάνωτη, αποσπασματική και παρωχημένη.

Κι ύστερα οικτήρουμε και κατακευραυνώνουμε την αποχή και την αδιαφορία.

Και το Ζαγόρι μας μέρα με τη μέρα, χρόνο με το χρόνο, αλλοιώνεται, φτωχαίνει, γεράζει, χάνεται γ ί ν ε τ α ι π α ρ ε λ θ ό ν.

Κι εμείς μπροστά σ' αυτόν τον χαλασμό Τ ι κ ά ν ο υ μ ε ; Λογοκοπούμε και θεωρητικοποιούμε ακατάσχετα. Τμνο-λογούμε τα περασμένα κλέη και, νοσταλγώντας αδεράπευτα και επιζήνδνα, μοιρολογούμε θλιβερές κάργιες πάνω στα ερείπια του παλαιού ενδόξου παρελθόντος μας.

Οι νοσταλγοί όμως, φίλοι, δ ε ν έ γ ρ α ψ α ν ποτέ ιστορία. Ιστορία γράφουν πάντα οι σκαπανείς και οι οραματιστές.

Στο Ζαγόρι σήμερα (στην πιο κρίσιμη φάση της ιστορίας του, όπου όλα αλλάζουν μ' ένα πρωτόγνωρο ρυθμό) εκείνο που λείπει δεν είναι ούτε οι ιδέες, ούτε οι προτάσεις, ούτε τα προγράμματα.

Απ' όλα αυτά —δόξα τω θεώ— είμαστε πλούσιοι. Το ΖΗΤΟΥΜΕΝΟ είναι ΠΩΣ όλα αυτά υ λ ο π ο ι ο ύ ν τ α ι ; ΠΩΣ ΚΙ ΑΠΟ ΠΟΙΟΥΣ; Κι εδώ πρέπει να στήσουμε την προβληματική μας.

Και γυρίζω στον —αδόκητο ίσως— τίτλο της παρέμβασής μου αυτής: «Το Ζαγόρι σήμερα: προοπτικές για το αύριο».

Το «σήμερα» είναι αυτό που όλοι ζούμε καθημερινά και το γνωρίζουμε: παρακμή, ερήμωση και ερείπωση. Όσο για τις «προοπτικές για το αύριο» εδώ όλα παίζονται και μπορούν να γίνουν αμφιλεγόμενα. Κι από εμάς τους Ζαγορήσιους εξαρτάται, αν θ' ανοίξουμε για τον τόπο μας καινούριους δρόμους ανάπτυξης και προκοπής ή θα παραμείνουμε θεατές και μοιρολόητες του ξεπεσμού του.

Το Ζαγόρι ασφαλώς σαν χώρος δεν πρόκειται να πεθάνει, να σβήσει. Εκείνο που κινδυνεύει είναι ο ιδιαίτερος ζαγορήσιος πολιτισμός, η παράδοσή του και η ιδιαιτερότητα της φυσιογνωμίας του που είναι σε άμεση συνάρτηση με αυτόν τον πολιτισμό και αυτήν την παράδοση. Με λίγα λόγια η πολιτιστική κληρονομιά του.

Οι προσπάθειες για το Ζαγόρι, στον τομέα —τουλάχιστον— του τουρισμού, είναι ευαίρονες. Και δέπλα σ' αυτήν την τουριστική έκρηξη που αναμένεται και το δ ά σ ο ς κ α ι η κ τ η ν ο τ ρ ο φ ί α. ΠΟΙΟΣ ΟΜΩΣ ΤΟΤΡΙΣΜΟΣ, ΠΟΙΟ ΛΑΣΟΣ, ΠΟΙΑ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ;

Εμείς οι ίδιοι οι Ζαγορήσιοι ΔΕΝ ΕΧΟΤΜΕ μια ενιαία θέση και αντίληψη. Και δεν διαζόμεστε να δημιουργήσουμε εκείνες τις προϋποθέσεις που θα μας επιτρέψουν αυτές τις προσπάθειες να τις ε λ έ γ ξ ο υ μ ε και να τις μ ε θ ο δ ε ύ σ ο υ μ ε σύμφωνα με τις ευαισθησίες μας.

Μετά από όλα αυτά, βγαίνουν νομίζω, κάποια συμπερά-

ΤΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ
τού εκδότη

ΠΑΡΑΚΛΗΣΗ ΠΡΟΣ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ

Τους λίγους, για τα μέτρα του Ζαγοριού, συνεργάτες μας που οι εργασίες τους αποτελούν πολύτιμα στοιχεία για την ιστορία, τη λαογραφία, την οικονομική ανάπτυξη του χώρου μας, θέλουμε να τους παρακαλέσουμε, μαζί με τις εργασίες τους να μας στέλνουν και ένα σύντομο βιογραφικό τους σημείωμα για να τους γνωρίσει καλύτερα το αναγνωστικό μας κοινό και εφ' όσον βρίσκονται σε μεγάλες πόλεις, και ένα κλισέ της προσωπικής τους (12 τετράγωνα), γιατί στα Γιάννινα δεν υπάρχει τσιγγογραφείο.

Επίσης, σε όσους δεν το ξέρουν, πρέπει οι εργασίες τους, για τεχνικούς λόγους, να γράφονται στη μία ΜΟΝΟ σελίδα του φύλλου και αν είναι δυνατόν, με καθαρά και αραία γράμματα, αν δεν έχουν τη δυνατότητα να τα δακτυλογραφούν. Η έλλειψη προσωπικού, μας υποχρεώνει να τα αντιγράφουμε προσωπικά, πράγμα που μας τρώει πολύ χρόνο, αλλά και να παρουσιάζονται λάθη.

Με αυτή την ευκαιρία, απευθυνόμαστε και πάλι στις εκατοντάδες των συμπατριωτών, που ενώ έχουν όλες τις δυνατότητες να ασχοληθούν με κάποιο θέμα από τα πολλά του Ζαγοριού και να γράψουν για το περιοδικό μας, αδιαφορούν ή προτιμούν να τις στέλνουν σε άλλα έντυπα, τους παρακαλούμε θερμά, ας διαθέσουν ελάχιστο χρόνο, έστω και μια φορά το χρόνο, για το περιοδικό των Ζαγορήσιων.

Είναι εξωπραγματικό να έχουμε, σχεδόν πάντα, πρόβλημα ύλης, ενώ θα έπρεπε να έχουμε πρόβλημα χώρου.

Και ΠΡΟΣΟΧΗ: ύλη που δημοσιεύτηκε σε άλλα έντυπα δεν δημοσιεύουμε.

ΚΙΜΩΝ ΚΤΡΙΑΖΗΣ

ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΕΣ ΖΑΓΟΡΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

Αδελφ.	Ονοματεπώνυμο	Διεύθυνση	Τηλέφ.
Αρίστης, Συκιώτης	Σταύρος, Κ. Πολίτη 10, Φιλοθέη		6825896
Βίτσης, Γιαννής	Βασίλ., Κούπα 40 Μεσογείων		6919397
Γρεβενιώτη, Πατίκας	Ιωάννης, Φαέθοντος 18		8651593
Ελαφοτόπου, Ζυγούρης	Πάνος, Σοφοκλέους 5		3242876
Ελατοχωρίου, Βακάλης	Νικ., Εκάβης 49 - 53, Γαλάτσι		2919517
Ιτιάς, Ντέλλης	Δημήτριος, Κων/νίδου 9, Κ. Πατήσια		8319612
Πάνω Σουδενών, Πριμικήρης	Λ., Ραιδεστού 33, Κολωνάκι		5121452
Κάτω Πεδινών, Βλαδίκα	Κλεόβ., Α. Ριανκούρ 65, Αρμπελ.		6913938
Λαΐστης, Τζαμπούρας	Παντ., Ρέππα 27, Παπάγου		6521117
Μακρίνου, Δεματάκης	Ιωάν., Γεωργίου Σταύρου 8		2028420
Πέτρας, Δαλαγγέλης	Άγγελος, Αλκαμένους 139		8655916
Τριστένου, Πασπαλιάρης	Φάνης, Δρυάδων 2		3613591
Φλαμπουραρίου, Σουγκάρης			
Καλωτάς, Δρόσος	Ελευθέριος, Μαργαρίτας 7		5727640
Καπεσόβου, Τολόγλου	Θρασύβ., Μάρνης 12		8236288
Μονοδενδρίου, Στύλος	Γεώργιος, Βασιλ. Σοφίας 65		6391611

ΕΥΧΕΣ

Στην Τούλα Ποάλα και τον Βασίλη Τζίμο που παντρεύτηκαν ευχόμαστε ζωή ευτυχισμένη.

Οικογένειες

Στυλ. Δεβελέγκου
Κων/νου Κυριακοπούλου
Μανώλη Μπαμπούκου

ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ

Η οικογένεια Στέλιου Τσουμάνη εύχεται καλή σταδιοδρομία στον αποφοιτήσαντα με άριστα - υποτροφία την Γεωπονία Θεσσαλονίκης, Τσουμάνη Ιωάννη του Δημητρίου και της Ρούλας, κατοίκου Αλεξανδρείας Ημαθίας.

αυτά, σε ασφαλή Κοινοτικά Μουσεία, πρέπει οπωσδήποτε να μείνουν όπου βρίσκονται, ώσπου, σύντομα και σύντονα, να συγκεντρωθούν, συντηρηθούν και εντεθούν, όπου ανήκουν, σε κάθε Χωριό μας. Είναι κατάδικά τους. Τα χορταρισμένα μας —πετροπελεκημένα— Σχολεία τα καρτερούν και θα τα καλοδεχτούν και θα εμπλουτιστούν, αν αλλού δεν μπαίνουν καλύτερα και ασφαλέστερα.

Η «όψιμη... εξυπνάδα» ν' αρπάζονται (και μάλιστα προκλητικά, στο φως της μέρας...), από «κατονύχιδες» τάχα και καλλιτέχνες, ή φιλότεχνους, και να κουβαλιούνται, σχεδόν ατάραγα «κομμάτια», σε «Μουσεία» χωριών τους (ακόμα και γειτονικών), που «στήνουν» ευκαιριακά, είναι εντελώς ανεπίτρεπτη και απαράδεκτη. Δεν ταιριάζει σε Ζαγορήσιους, χωρία που είναι και κολάσιμη αν δεν ανοίγει και «φεγγίτες» και δρόμους κ.λπ., για σοβαρότερες αρχαιοκαπηλίες, που τόσο ζήμωσαν το Ζαγόρι Όλο.

Κάτω, λοιπόν, τα χέρια και η καταλήστευση από τα παλιά και τα κειμήλια κάθε Χωριού μας, από οποιονδήποτε... όψιμο «συλλέκτη».

Φύλακες και Ταγοί, όπου κι αν είστε, Όλοι: γρηγορείτε. Μην ολιγωρείτε... άλλο. Γιάννινα, Φλεβάρης 1989

ΣΤ. Χ. ΤΖ.

ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ

Η οικογένεια Παλασοπούλου Ιωάννη και Ματούλας, εύχεται καλή σταδιοδρομία και λαμπρό μέλλον στον αποφοιτήσαντα με άριστα την Γεωπονική Σχολή Θεσσαλονίκης, Τσουμάνη Ιωάννη του Δημητρίου και της Ρούλας, κατοίκου Αλεξανδρείας Ημαθίας.

ΝΕΑ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ
ΑΣΠΡΑΓΓΕΛΩΝ

Στις 2 Ιανουαρίου ημέρα Δευτέρα στις 8 το απόγευμα, το Διοικ. Συμβούλιο του Συλλόγου και τα μέλη του, έκοψαν την πατροπαράδοσιακή πρωτοχρονιάτικη πίτα στην αίθουσα του Συλλόγου.

Παιδιάκια απήγγειλαν ποιήματα και τραγούδησαν τα κάλαντα με την καθοδήγηση του χωριανού μας δασκάλου Θωμά Καραγιάννη.

Τα φλουριά της πίτα έσπεσαν στον Ανδρέα Καρθούνη όπου έλαβε και το ποσό των 2.000 δρχ. και το άλλο στον Χρήστο Κρανά, αντιπρόεδρο του Συλλόγου, ο οποίος χάρισε το ποσό των 2.000 στο Σύλλογ. Μετά το τέλος της γιορτής μοιράστηκαν δωρά στα παιδιά, προσφορά του Συλλόγου. Ο πρόεδρος του Συλλόγου πρόσφερε κονιάκ σε όλους και τους ευχήθηκε «Καλή Χρονιά».

ψη ότι με τα καταφύγια θα κυνηγούν κατά προτεραιότητα οι κάτοικοι των ορεινών περιοχών. Συμφωνούμε ότι οι κάτοικοι των ορεινών περιοχών θα βρίσκονται σε προνομίους θέση, αλλά γιατί Κύριε Νομάρχα να μην βρίσκονται εναντί των αστών; Ξεχνούν οι αστοί πόσα στερούνται οι αγρότες μας, στην ερημιά των ερημωμένων χωριών, που πολλές φορές ούτε τηλεόραση δεν βλέπουν, δεν έχουν ένα κέντρο ψυχαγωγίας, έναν περιφερόμενο κινηματογράφο ή θέατρο, μια βιβλιοθήκη και πολλά άλλα. Μόνη τους ψυχαγωγία η τηλεόραση ή η τράπουλα. Ας μην τα θέλουμε όλα δικά μας. Ας τους δώσουμε τη χαρά του κυνηγιού και οι αστοί ας περιορίσουν τις απαιτήσεις τους, ας μην τα θέλουν όλα δικά τους.

Πώς να μην ερημώνονται τα χωριά, όταν τους στερούμε και την πιο απλή ψυχαγωγία, για χατίρι των ευπόρων αστών με τα όπλα - πολυβόλα και τις δεκάδες των φυσιογγιών;

ΚΑΤΩ ΤΑ ΧΕΡΙΑ
ΑΠΟ ΤΑ ΚΕΙΜΗΛΙΑ
ΤΩΝ ΧΩΡΙΩΝ ΜΑΣ

Αφορμή πέρνοντας από ένα απερίμεντο δυσάρεστο περιστατικό, που έπεσε στην αντίληψή μας, σε έκτακτο χειμωνιάτικο ανέβασμά μας σε Ζαγορήσιο Χωριό, που... αργόσβυνη, σημειώσαμε —συνοπτικά— τα παρακάτω:

Σε όλα τα Ζαγορήσια χωριά μας, όσο και αν αγάμηναν και κατακυλάνε «στου κακού τη σκάλα» έχουν φροντίσει οι νουνεγείς και συνετοί πρόγονοί μας και άφησαν ανεξάληπτα και ανεξάντλητα, ακόμα, θυμωτάρια των Μεγάλων καιρών της ανεπανάληπτης Ακμής.

Είναι τα Παλιά και τα κειμήλια των Χωριών μας, τεχνουργημένα όλα με μεράκι, μαστοριά, θυσίες και γρόσια, που σόδιαζε ο πικρός ιδρώτας ξενιτμένων αιώνων.

Όσα, απ' αυτά, δεν τα λεηλάτησε η απληστία, η «αρχαιοκαπλία» και η αγυρτία παλιών και νέων κατεργαριών, ή δεν τα αφάνισαν ο χρόνος, η φωτιά των Καταχτητών ή, ακόμα, και η άγνοια των γηγενών κ.λπ., είναι πλέον ό,τι το πολυτιμότερο έχει απομείνει στα καταρρέοντα Ζαγορήσια Χωριά μας.

Αυτά τώρα, πλέον, είναι: απαράβιαστα ιερή Παρακαταθήκη!

Αφού δεν κατορθώθηκε, ως τώρα, όσα κουβαλούνται, να μπουν και να φυλάγονται, όλα

σματα που θα πρέπει να μας οδηγήσουν κάποτε σε κάποιες αποφάσεις. Ποιες είναι αυτές:

α) Ότι η παρελθοντολογία που φτάνει την προγονοπαλ-
ξία πολλές φορές, όχι μόνο δεν αποτελεί πλέον παράγοντα ανά-
πτυξης, αλλά μπορεί να γίνει ανασταλτικός παράγοντας σε κά-
θε προσπάθεια.

Αυτοί που συνετέλεσαν στην ακμή του Ζαγορίου (οι πρόγονοί μας) δεν είχαν κανένα παρελθόν. Κοίταξαν όμως μπροστά και μέσα από τις δεδομένες ιστορικές και κοινωνικο-οικονομικές συνθήκες τη ξεποχή *ε π ε ν δ υ σ α ν σ ω σ τ ά* και δημιουργικά τη φιλοπατρία τους.

Κι αν είναι να γυρίζουμε κάπου - κάπου πίσω, ας είναι περισσότερο για να δούμε τι μπορούμε να πάρουμε από το παρελθόν που να βοηθάει το σήμερα και ν' ανοίγει προοπτικές για το αύριο.

Γιατί δεν μπορούν, ασφαλώς, να αναπαράχθουν σήμερα όλες οι συνθήκες εκείνες που συντέλεσαν στην κοινωνική και πολιτιστική ακμή του Ζαγορίου (προνόμια, ανθηρές παροικίες στο εξωτερικό, δημογραφική πληρότητα, ευεργεσίες, γράμματα, άρτια δομημένη κοινωνία, άρτια αυτοδιοίκηση - αυτενέργεια).

β) Όπως είπα και στην αρχή, οι τόσες και χωρίς άλλο φιλότιμες και γεμάτες φιλοπατρία προσπάθειες των σύγχρονων Ζαγορησίων, δεν βρήκαν τον τρόπο να εκφραστούν δημιουργικά για να έχουν πρακτικά και χειροπιαστά αποτελέσματα και έργα. ΓΙΑΤΙ; Θα προσπαθήσω ν' ανιχνεύσω μερικώς από τις αιτίες:

Σαν π ρ ώ τ η αιτία θεωρώ αυτό που ανέφερα πιο πάνω: Τη βαριά κληρονομιά που κοιβαλούμε, και που μας κάνει να προχωρούμε στο μέ λ λ ο ν έχοντας στραμμένα τα βλέματά μας στο π α ρ ε λ θ ό ν μ' αποτέλεσμα να μην μπορούμε να καταλάβουμε το σ ή μ ε ρ α, να το αναλύσουμε σωστά και να το μετατρέψουμε προς το καλύτερο.

Δεύτερη: Η έλλειψη αυτενέργειας και οργάνωσης. Κι εδώ είναι το παράδοξο. Ενώ παθιαζόμαστε με τους προγόνους δεν μπορούσαμε να δούμε πως αν είναι κάτι (απ' όλα εκείνα τα γενουσιουργά στοιχεία που συνδέουν το ζαγορήσιο θαύμα των περασμένων αιώνων που αναφέραμε) που θα μπορούσε και σήμερα να έχει μια διαχρονική επιβεβαίωση σαν παράγοντα ανάπτυξης, είναι ακριβώς η αυτενέργεια εκείνον.

Τι εννοώ με τον όρο; Εννοώ να αποβάλλουμε την ριζωμένη σήμερα αντίληψη πως όλα θα πρέπει να μας τα δίνουν έτοιμα σαν από υποχρέωση, κι εμείς απλά να **δ ι ε κ δ ι κ ο ύ μ ε**. Η αντενέργεια όμως περνάει μέσα από σωστή οργάνωση ενός οποιουδήποτε κοινωνικού συνόλου. Κι ούτε αυτή την έχουμε.

Μια τρίτη αιτία είναι η έλλειψη συντονισμού στις προσπάθειές μας. («Και μένουν οι προσπάθειές μας σαν των Τρώων», που λέει κι ο ποιητής).

Η έλλειψη συντονισμού, δρίσκεται σε άμεση σχέση και συνάρτηση με τις πιο πάνω αιτίες. Οι σκόρπιες ασυντόνιστες και συχνά αντιπαρατιθέμενες ενέργειες υποδηλώνουν έλλειψη σωστής οργάνωσης, που δεν βοηθάει, με τη σειρά της, στην αυτενέργεια και την αποτελεσματικότητά.

Κάθε χωριό του Ζαγορίου κι ένας (ή και δυο πολλές φορές) σύλλογος. Κάθε χωριό και το μπαϊράκι του. Κι όταν πρην κάποια χρόνια ξεκίνησε μια προσπάθεια για μια δευτεροβάθμια εμποσπονδία πολιτιστικών συλλόγων του Ζαγορίου, που να συντονίζει το έργο τους, έμεινε κι αυτή μεσοστρατίς από ένα κοντό-θωρο και επιζήμιο το πικισμό.

Αυτός ο τοπικισμός γίνεται η αιτία να μη μπορούμε να καταστρώσουμε ένα ενιαίο πρόγραμμα ανάπτυξης του Ζαγορίου και ιεραρχώντας τις προτεραιότητες να δουλέψουμε όλοι μαζί και συντονισμένοι για την υλοποίησή του.

Αντί γι' αυτό, όλοι μας ταυτίζουμε το Ζαγόρι με το χω-

ρίο μας. Πώς να ήταν, κάθε έργο που γίνεται ή προγραμματίζεται για το Ζαγόρι, να γινόταν στο χωριό του καθενός. Έτσι κοιτώντας το δέντρο χάνουμε το δάσος.

Κι έτσι τελικά χωρίς να βοηθούμε το χωριό μας ζημιώνουμε το Ζιαγόρι σαν ενότητα.

Κοντά στον τοπικισμό κι ο παραγοντισμός που κατακερματίζει τις προσπάθειές μας. Δείγμα αυτού, του παραγοντισμού και οι 3 οργανώσεις Ζαγορησίων στα Γιάννενα. (Κ.Ε.Ζ., Π.Σ.Ζ., Λαογραφική Εταιρεία) με τον ίδιο στόχο και σκοπό. Κι όμως είναι η πρώτη φορά σήμερα που ανταμώνουν σε μια προσπάθεια. Κι ίσως αυτό να αποτελέσει και το μοναδικό θετικό στοιχείο αυτού του Συμποσίου, αν βέβαια αυτή η συνεργασία βρει τρόπους να εκφραστεί και στο μέλλον.

Βασικό, λοιπόν, ένα κοινά αποδεκτό απ' όλους τους Ζαγορησίους σχέδιο αναπτυξιακού προγράμματος, που θα αποτελεί την κατευθυντήρια γραμμή, τον «μπούσουλα» των ενεργειών όλων μας.

Για να γίνει όμως αυτό, θα χρειαστεί να καταλήξουμε οι Ζαγορήσιοι σε μια κοινή και ενιαία αντίληψη στο ΤΙ ΘΕΛΟΥΜΕ για το Ζαγόρι, ΠΟΙΑ και ΤΙ ΕΙΔΟΥΣ ΑΝΑΠΤΤΗ θέλουμε και μέσα από ΠΟΙΑ ΙΕΡΑΡΧΗΣΗ ΕΡΓΩΝ. Έτσι θα πρέπει να καθήσουμε να κουβεντιάσουμε και από κοινού να θρούνε όλα εκείνα τα στοιχεία που θα ενώνουν τις προσπάθειές μας και θα τις κάνουν αποτελεσματικές.

Μέχρι σήμερα, δυστυχώς, δεν κατορθώσαμε να βρούμε μια «κοινή γλώσσα», πάνω σε καθημερινά καιτά προβλήματα του Ζαγορίου, όπως π.χ. στο μοντέλο του τουρισμού, στην αρχιτεκτονική παράδοση, στην πολιτιστική παράδοση, στα απαραίτητα και τα κατά προτεραιότητα αναπτυξιακά έργα που πρέπει να γίνουν στο χώρο και ΠΟΤ να γίνουν.

Σ' όλα αυτά σκεχόμαστε καθημερινά μάστιγες μιας μίσε-
ρης γκρίνιας και μιας προσωπικής αντιπαράθεσης που μόνο ζη-
μιά κάνουν στον επιδιωκόμενο σχολό.

Έτσι σε θέματα όπως ο Δρυϊσμός του Βίκου- Αώου, η αξιοποίηση της Τύμφης, η Κυνηγετική Περιοχή παλιότερα, το εργοστάσιο βιομηχανίας ξύλου και σε τόσα άλλα ΔΕΝ ΕΧΟΥΜΕ μια ξεκαθαρισμένη θέση, με αποτέλεσμα να χανθούν ευκαιρίες, ή να αποστελεματωθούν δυνατότητες και να μένει μόνο η πίκρα της διαμάχης και της αντιπαράθεσης. Παράδειγμα η επιστολομαχία ανάμεσα στο μακαριτή Καθηγητή Κλέαρχο Στάρα και άλλους, Ζαγορησίους και μη, στο πρόβλημα της Τύμφης, όπου κανένας Ζαγορησίος δεν πήρε θέση, γιατί δ ε ν εί χ ε θ έ σ η.

Χρειάζεται, λοιπόν, να φτιάξουμε οι Ζαγορήσιοι (όλοι μαζί), το ΜΑΝΙΦΕΣΤΟ ΜΑΣ. Το Μανιφέστο της αναβίωσης και της ανάπτυξης του Ζαγορίου. Ένα καταστατικό χάρτη που θα εμπνέει και θα μας δεσμεύει... Με βάση αυτό το Μανιφέστο και το βλέμμα στραμμένο στο αύριο (χωρίς ασφαλώς να γίνουμε επιλήθμονες της ιστορίας και της παραδόσής μας) να εμπνεύσουμε και να κινητοποιήσουμε τους νέους Ζαγορήσιους, που αποτελούν το αύριο και πρώτα - πρώτα τους νέους Ζαγορήσιους επιστήμονες, αυτό το πλούσιο ανθρώπινο δυναμικό που διαθέτει το Ζαγόρι όσο καμιά άλλη περιοχή, σκόρπιο σ' όλη την Ελλάδα και στο εξωτερικό, σε μια σταυροφορία προσφοράς για το Ζαγόρι.

Το Ζαγόρι σήμερα, σε ό,τι αφορά στο μόνιμα διαμένον εκεί ανθρώπινο δυναμικό, είναι αυτό που ξέρουμε. Το βάρος της όποιας προσπάθειας θα πρέπει τώρα να σηκώνουν οι σπόδημοι του Ζαγορίου, όπου γης.

Στο Α' Συμπόσιο μας είχα κλείσει την εισήγησή μου με την ευχή το Β' Συμπόσιο να ασχοληθεί αποκλειστικά με το μέλλον του Ζηγορίου.

Δυστυχώς και πάλι ακολουθήσαμε την πεπατημένη. Θα κλείσω και τούτη την παρέμβασή μου με μια πρόταση: Να συ-
(Συνέχεια στη σελίδα 29)

ΚΑΤΟΧΙΚΑ ΤΗΣ ΔΟΒΡΑΣ

МАРТИРИА

(Συνέχεια από το προηγούμενο)

Αλλά θυσιάσθε τη συνέχεια. Είχαμε πάρει απόφαση μερικοί χωριανοί (αφέλεια πού την είχαμε), να συγκεντρώσουμε υπογραφές για την μετάθεσή του. Ανάμεσά μας και προύχοντες, γιατί και σ' αυτούς είχε βάλει εξοντωτικό χέρι· άλλωστε δικιά τους ήταν τα πανάκριβα δίκαια, τα ένδοξα πιστόλια. Στο μεταξύ είχε τυλίξει μερικους σε μια κόλλα, άσχετα αν το χαρτί είχε τη βούλα της καρομυνηρίας. Οδηγήθηκαν από τα Γιάννινα στο Αργίριο να δικαστούν εκεί από ιταλικό στρατοδικείο. Άλλοι αθωώθηκαν, άλλοι έμειναν στη φυλακή. Στρατοδικείο ολλόφυλον ήταν αυτό δε χωράτευσε, μπορούσε ν' ακουστεί για ψύλλον πήδημα το μακάβριο «εις θάνατον, «εις» και «εις θάνατον» αν και ο πλεονασμός θ' αφορούσε μόνο το νεκροθάφτη, να κάνει το ομαδικό κιβούρι της δυο και τρεις φορές βαθύτερο.

Συντάξαμε την αίτηση. Την περιφέραμε όσο μυστικά γίνονταν στο χωριό και οι πολλοί υπογράφηκαν. Σκοπεύαμε να συγκεντρώσουμε υπογραφές απ' όλη την περιφέρεια ευθύνης του Σταθμού γιατί σε πολλούς ο «καπετάνιος» είχε ψήσει το ψάρι στη γλώσσα τους. Κι ένα καλό πρωί συνάντησα στο έμπια του χωριού γνωστό μου γραμματισμένο. Στοιμοφλογούσε πάντα κι αυτό μου την έδινε όπως λένε σήμερα. Απάντησε πως η υπόθεση αφορά μόνο τη Δοβρά και πως οι χωριανοί του δεν έχουν παράπονα. Αχούς εκεί το φαρίμ! Έδωσε διτσιά στο γρίβι του κι άλλαξε δρόμο αποφεύγοντας να περάσει από το μεσοχώρι μας. Γύρισα μουντρομμένος στο καφενείο. Δηγήθηκα τα καθέκαστα στους ονειροπαρμένους φίλους που ακόμα μολογούσαν μνήμες τους από μάχες με Ιταλούς, από κακοκαιρίες και κρυοπαγήματα. Αν αυτός που ήταν και έφεδρος αξιωματικός πήρε τέτοια θέση... Ο παχαίνης της παράας με μούντζωσε λέγοντας: «Κοιμάσαι στο χαμόμηλο φίλε, τα θαλάσσωσες. Μωρέ βρήκες άνθρωπο να υπογράψει. Ο γρίβας του είναι πεσκέσι από τον «καπετάνιο».

Τι πάσχει όμως και επιμύθιο. Όταν εκδηλώθηκε φανερά το αντάρτικο, ο στομφώδης λόγος του άστραψε και βρόντησε καθοδηγώντας μας. Έρχονταν τακτικά στο χωριό και μίλαγε για πατριωτική στάση, ο θεομπαίχτης! Με την απελευθέρωση, τότε που ξόρτεψε η κατάσταση στη χώρα μας, πάλι αυτός στον καιρό, βρέθηκε στην απυρόβλητη ζώνη. Πόσες φορές δε μουθύησε τους στήχους του Νίτσε: «Από τότε που με φύσηξε ένας άνεμος, έμαθα να ταξιδεύω με όλους τους ανέμους».

Το μόνο που πετύχαμε με την αίτηση ήταν να γίνουν ανα-
κρίσεις από αξιωματικό της Χωροφυλακής. Δεν τον κούνησαν
τον «καπετάνιο», είχε τις πλάτες των Ιταλών. Ελπώθηκε τότε
πως ο ανακριτής, Κρητικός την καταγωγή, εμπιστεύτηκε σε πρό-
σωπο πως μόνο έναν τρόπο βλέπει για ν' απαλλαγεί ο τόπος από
το μίσμα. Το είπε, δεν το είπε, τι να πιστέυεις; Υπονοούμενα
σκληρά, μα προφανικά. Άλλες αθλήσεις γνωρίσαμε, μα δεύ-
τερος προδότης δε φάνηκε στην περιοχή μας.

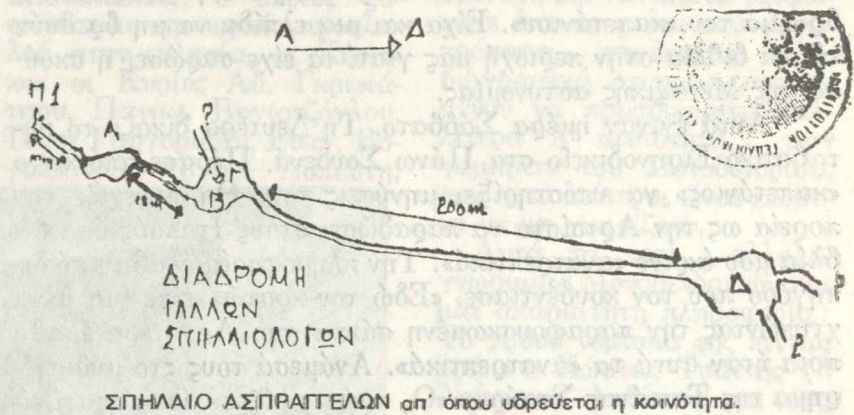
Καιρός όμως να σας αφηγηθώ τι σκευώρησε σε βάρος μου το δεύτερο καλοκαίρι της κατοχής.

Με τάρραξε η μάνη και είναί σα να βλέπω τώρα τη λαχταρισμένη όλη της. «Ξύπνα, είπε, μας κρέμασαν στον οδορό ντουφέκι». Πάντα σχαινόμουν να πιάσω όπλο. Ψάχνω το γιατί και βρίσκω κάποιες αιτίες που πρέπει να γέννησαν αυτή την αποστολή.

Κομποδεμένα σε παρδαλό μποξά βρίσκονταν καταγωνισμένα σε καρσέλα του σπιτιού μας φυσέκια. Ποιός ξέρει πώς και από πότε ξεχασάντα εκεί. Μια μέρα, σε ώρα που κανέναν δε βλέπει και δεν ακούει τι κάνουν μόνα τους τα παιδιά, τα έδειξε σε γειτονούδι. Είμαστε στην ηλικία που μετράει δε μετράει

Του ΦΡΙΞΟΥ ΤΖΙΟΒΑ

ένα παιδί ως τα εκατό. Στην αρχή παίζαμε ήσυχα μ' αυτά. Τα χωρίσαμε στα δυο και τα σπρώχναμε στο πάτωμα λέγοντας πως είναι πρόβατα. Ένας βόσκαγε τα στείρα, ο άλλος τα γαλάρια. Τότερα, ποιος διάτανος του το φύσηξε, έχωσε ένα σε τρύπα ρόζου. Τάχα πως περδευτήρη στα παλιούρια και το κοπάναγε με την τοπιλίδα που την κρατούσε για κλίττα θέλοντας να το κάνει να βγει από κει. Όταν έγινε το κακό και είδα το κορμάκι του να σπαράζει, να τρέχουν αίματα στα γανωμένα από τη μπαρλόπη μάγουλα, συν ο κρότος που μεγεθύνθηκε στο δωμάτιο, έπαθα σοκ κι έκανα καιρό να συνέλθω. Το γειτονόπουλο αποδείχτηκε πιο ανδρικό. Άλλος λόγος, αυτός ανάγεται στην εφηβεία, ήταν το διάβασμα. Από κει ξεκίνησαν και ρίζωσαν στη

συνείδησή μου πεποινθήσεις αντίθετες προς τη δία που ασχούν οι ένοπλοι.

Αλήθεια, στον αυλόγυρο βρίσκονταν πολεμικό όπλο. Θα τ'έβλεπε όποιος διάβαινε στον απέναντι ανηφορικό δρόμο. Λίγο αργότερα πέρασαν από κει καραμπινιέροι. Πήγαιναν σε σπίτι δικηγόρου να κατάσχουν ραδιοφωνάκι. Είχαν έρθει αποβραδύς στο χωριό. Μα το όπλο δεν ήταν πια κρεμασμένο. Πάνω στην ταραχή μου το έκανα δυο κομμάτια. Μετά συλλογίστηκα πως όποιος το έβαλε, ασφαλώς ήξερε πως θα περνούσαν Ιταλοί και ήθελε να το δουν. Τώρα που το είχα πάρει, ο κάποιος θα τους ιφθυόριζε πως κατέχω πολεμικό. Θα με ξυλοφόρτωναν μέχρι αναισθησίας και τέλος θα μολογούσα πως είχε η υπόθεση. Βέβαια δεν ήταν αφελείς να με πιστέψουν και με το δικίο τους. Το στρατοδικείο την κατοχή πολεμικού υλικού τη χρέωνε με θάνατο. Το κουνέντισα με τη μάνα. Εκτιμούσα τον ορθολογισμό της. Συμφώνησε να πάω αυτόδουλα με το κομματιασμένο ντουφέκι στους καραμπινιέρους να τους τα δηγηθώ με το νι και με το σίγμα.

Με συνόδανε στο Σταθμό χωριανός που μίλούσε κάπως τα ιταλικά. Τα είχε μάθει στην Αίγυπτο. Ο «καπετάνιος» χοροπήδησε όταν με είδε: ανόητος και ετηρμένος όπως πάντα. Δεν το είχε σε τίποτα εκεί που βάδιζε και ας τον έβλεπαν, να κάνει πηδούς χτυπώντας με την παλάμη τη δεξιά μπότα. Ίσως πίστεψε πως θα με χόρευε στο παφί όπως το σκαντζόχοιρο. Εδώ που τα λέμε έτρεμε η καρδούλα μου. Με παρουσίασε στους Ιταλούς λέγοντάς πως μπορούσε να γίνει αυτός διαρρηνέας μας. Φυσικά αρνήθηκα. Τους διηγήθηκα την υπόθεση και ο χωριανός μετέφραξε.

Ήταν χοντρομπαλάς ο Ιταλός παραμυθιέρος που με άκουγε. Κάλεσε και δεύτερο. Ζήτησαν να τους οδηγήσω σπίτι. Τους έδειξε το μέρος όπου βρέθηκε το όπλο. Δε στάθηκαν να δουν, με σκουντούσαν προς το χαγιάτι. Άφησε τον άλλο στο μαγιστό να φρουρεί τη μάνα και εβία, βία» ανεβίρακα στην

κρεβάτα. Έμειναν τα δωμάτια, τα ντουλάπια, παντού. Στέκονταν όπου έβλεπε βιβλία. Τέλος ζήτησε να τα μεταφέρω όλα στο Σταθμό. Με βοήθησαν γείτονες και τα κουβάλησα με σακιά. Οι χωριανοί που έβλεπαν να τα περνούμε από το μεσοχώρι μου δίνανε θάρρος. Είχε μαθευτεί η ιστορία του όπλου, θα λειτουργούσε η δεύτερη: κατοχή κομμουνιστικών βιβλίων, δεν μπορεί όλο και κάτι θα βρίσκονταν μέσα σε τόσα σακιά...

Αποθέσαμε τα πσουβάλια στην κρεβάτα του Σταθμού. Έδειξε ο Ιταλός την πόρτα για να φύγω. Δεν το κουνούσα. Δήλωσα πως ζητώ να συνταχθεί μπροστά μου κατάλογος των βιβλίων. Αγρίεψε η φωνή. Με πέταξαν έξω. Κάθησα στο περμένο πεζούλι του Σταθμού. Δεν ήξερα πια πώς ν' αμυνθώ. Βγήκαν από μέσα δυο χωροφύλακες. Δεν σου γινόμουν το μάτι, μα αποδείχτηκε πως είχαν αράγιστο πατριωτικό φρόνημα. Μου ορκίστηκαν στα κόκαλα των πεθαμένων τους πως θα κρατούν βάρδια κοντά στα πσουβάλια. Θα μαρτυρούσαν παντού αν γίνονταν προσπάθειες να προστεθούν επιλήψιμα. Μια ζωή πέρασε από τότε μα δεν ξεχνιούνται τα λόγια τους. Τους έπνιγε κι αυτούς η θρωμιά του «καπετάνιου». Είχα και μια ελπίδα να μη θρεθούν τέτοια βιβλία στην περιοχή μας γιατί τα είχε σαρώσει η σκούσα της Μεταξικής αστυνομίας.

Αυτά έγιναν ημέρα Σάββατο. Τη Δευτέρα δικάζε το μεταβατικό Ειρηνοδικείο στα Πάνω Σουδενα. Πέρασε από και ο «καπετάνιος» να υποστηρίξει μηνύσεις του. Θα συνέχιζε την πορεία ως την Αρτσίστα να παραδώσει στους Ιταλούς όσα βιβλία μου έκρινε «ανατρεπτικά». Την πληροφορία έλαβα από διηγηγόρο που τον κουβέντασε. «Εδώ τον κρατά» είπε για μένα χτυπώντας την παραφουσκωμένη σάκκα του. Αργότερα έμαθα ποια ήταν αυτά τα «ανατρεπτικά». Ανάμεσά τους στο μυθιστόρημα της Τατιάνας Σταύρου «Οι πρώτες ρίζες», ίσως γιατί είχε τυπωμένο τον τίτλο με κόκκινη μελάνη και αυτό για το ξεφτέρι μας σήμαινε πολλά. Αλλά τον αθεόφοβο να περιλάβει και τα ποιήματα του Καβάφη! Ακόμα κλαίω εκείνη τη συλλογή με τα σχέδια του Καλλιόχου. Το μόνο βιβλίο που ίσως βάραινε ήταν η «Αναρχία» του Κροπότιν.

Δε με κολούσε ύπνος, όχι τόσο εξαιτίας των βιβλίων, όσο γιατί είχα γίνει στόχος. Ποιος ξέρει τι άλλο με καρτερούσε. Στη μάνα δεν άνοιγα κουβέντα. Την άφηνα να ξεχάσει, μα πού αυτή. Καταλάβαινα πως την αριδιζαν φόβοι.

Έφτασε το πρώτο μήνυμα από την Αρτσίστα. Ο διερμηνέας των καραμπινιέρων έτυχε να είναι συμπαθής μου στο γυμνάσιο. Σπούδαζε κτηνίατρος στην Ιταλία και είχε διασχίσει με τον πόλεμο. Με ειδοποίησε πως τα βιβλία μου στάλθηκαν στο Λόχο καραμπινερίας στην Κόνιτσα.

Περνώντας οι μέρες έλαβα και από εκεί μήνυμα. Ο λοχαγός της καραμπινερίας έτυχε να κοιμάται σε επιταγμένο σπίτι δυο αδερφών που σπούδαζαν νομικά στην Αθήνα. Φίλοι και συγγενείς που αργότερα δημοσίευσαν ενδιαφέροντα πεζογραφήματα. Ο λοχαγός ζήτησε τη γνώμη τους για τα βιβλία μου. Τύχη αγαθή: στο εσώφυλλο συνήθιζα να βάζω την υπογραφή μου από πρόβλεψη, να μη ξεχνούν να μου τα επιστρέφουν. Οι φίλοι τη γνώριζαν και είπαν λόγια που με αθώσαν.

Πετούσα πια, μα δεν το ανακοίνωσα μήπως φτάσει και στ' αντιά του «καπετάνιου». Αστιεύονταν όταν ήταν κι αυτός στο καφενείο, γελοῦσα, έπαιζα καρπαζιές, το γλεντούσα. Να βλέπει πόσο ανέμελος ήμουν και να βράζει με το ζουμί του.

Ήρθε η ώρα να με ξανακαλέσουν στο Σταθμό. Τώρα βρέθηκα μπροστά στο σταθμάρι της Αρτσίστας. Στα χρόνια, λίγο μεγαλύτερος από μένα. Φοντάνα τον έλεγαν. Την ίδια ώρα οδήγησαν εκεί τον ξάδερφο, το φίλο μας κι ένα δάσκαλο από τη Μπούλτσι. Και οι τρεις μανιώδεις κυνηγοί. Τους κατηγόρησαν για κατοχή κυνηγετικών όπλων και ζητούσαν την παράδοσή τους, μάλιστα ξέρανε και τα σουνούμια τους. Αυτούς τους μάντρωσαν στο κρατητήριο που ήταν κάτω από το γρα-

φείο του Σταθμού.

Χαιρέτησα όσο ευγενικά γίνονταν και περίμενα. Πάνω στο γραφείο ήταν αραδιασμένα τα επιλεγμένα βιβλία. Γλεντούσα με τη σκηνοθεσία. «Φαίνεται άριστος νέος» είπε με στρεβλά ελληνικά ο Φοντάνα. Η φωνή του στην αρχή καθησυχαστική. «Αν έρθεις μαζί μας θ' ανέβεις ψηλά». Το άκουσα αργότερα και άλλες φορές αυτό το εκμυσλιστικό «μαζί μας θ' ανέβεις ψηλά, πολύ ψηλά», μα προτίμησα στη ζωή μου τα ισιώματα. Ευχαρίστησα το Φοντάνα για τα καλά του λόγια. Δεν ξέρω πώς πήρε ανάποδα τα λόγια μου, ίσως να είναι και αστυνομικό τερετίπιο από το ξεστόμο απότομο σπρώξιμο στο παγωμένο. Θύμωσε, χτυπούσε στο πάτωμα τις μπότες σα να του πάτησαν τον κάλο, τη γροδιά στο γραφείο. Μ' έφτυσε φωνάζοντας «ειρωνείες», αυτή τη λέξη την πρόφερε σωστά. Ξανάγινε ψυχραμμος. Άρχισε να ρωτάει για τα βιβλία. Επέμεινε στον Κροπότιν, «Αναρχία, αναρχία» διάβαζε και με το δείκτη του έδειχνε τον τίτλο. Πρόσεχα το πολύ όμορφο δαχτυλίδι και τα περιποιημένα νύχια του. Ξανά πτώση της φωνής. Ρώτησε πώς έφτασε στα χέρια μου αυτό το βιβλίο. Απάντησα ψέματα πως πουλιόνταν ελεύθερα στα βιβλιοπωλεία (δεν θα ήταν ψέμα αν πρόσθετα: «πριν από την 4η Αυγούστου»). Πως μονάχα ο τίτλος και το όνομα του συγγραφέα δημιουργούσαν υποψίες για το περιεχόμενό του και πως θα συμφωνούσε μαζί μου αν ήταν δυνατό να του το μεταφράσει κανένας. Φαίνεται καταλάβαινε καλά όσα του έλεγα.

Μετά ο Ιταλός ρώτησε για μια υπογραφή κάτω από σύντομα σχόλια με μολύβι στη συλλογή του Καβάφη. Όλα μεθοδευμένα. Απάντησα στην περιέργειά του και ζήτησε να γνωρίσει το λόγο που έμενε εκείνο τον καιρό στο χωριό. Φανερό πως έμπαινε κι αυτός στο στόχαστρο του «καπετάνιου». Ευτυχώς δεν ασχολήθηκαν μαζί του και δεύτερη φορά.

Κι ατεβαίνοντας τα πέτρινα σκαλοπάτια του Σταθμού στάθηναι. Στο πάνω μέρος της πόρτας του κρατητηρίου υπήρχε σιδερόφραχτο παραθυράκι δίχως τζάμι. Φάνηκε ανάμεσα στις σιδερέιες το μελαμψό μούτρο του φίλου. Εύθυμο όπως πάντα. Ζύγωσα και πριν πω τα καθέκαστα με πρόλαβε δείχνοντας προς το κάτω μέρος της πόρτας. «Μας κατορηθήθηκε ο δάσκαλος νομίζοντας πως σε δέρνουν οι καραμπινιέροι», είπε ξεκαρδισμένος στα γέλια.

Όμως, οι αθεόφοβοι, ο ξάδερφος και ο μελαμψός, στάθηκαν οι καλύτεροι, αριθμητικά, τροφοδότες του «καπετάνιου». Απορούσα πως ανανέωσαν την αρματοσιά τους. Όσες φορές τους ζητούσαν όπλο οι Ιταλοί δεν έλεγαν όχι. Πάντα κάποιο παλιοντούφεκο τους βρίσκονταν. Το ένα εμπροσθογεμές, το άλλο «σφήκα», στο τρίτο έλειπε ένας κόκορας και βάλε. Τώρα που υπάρχουν μουσεία και σε χωριά θα ήταν περιζήτητα. Τα καλά τα έφρυξαν εκεί που δε σου πήγαινε ο νους, στο ταβάνι του παρκλυσίου. Το κυνηγετικό πάθος τους οδήγησε και σε ανόητες αποκοιτιές.

Διαβάστε πώς με κοινοχόλιασαν.

(Συνεχίζεται)

Το έθιμο της βασιλοπιτας

Το έθιμο λέγεται ότι προήλθε από τα Σατουρνάλια της ειδωλολατρικής Ρώμης και από εκεί μεταδόθηκε στους Φράγκους που συνήθιζαν να παρασκευάζουν πίττα με νόμισμα.

Υπάρχει όμως και μια χριστιανική παράδοση που συνδέει το έθιμο με την προσωπικότητα του Αγίου Βασιλείου και κατά την οποία την εποχή που ο Άγιος ήταν επίσκοπος Κασάρειας αναμενόταν η επιδρομή του Επαρχού της Καπαδοκίας επικεφαλής του στρα-

τού του με πρόθεση να λεηλάτησε την Πόλη.

Τότε ο Άγιος Βασίλειος κάλεσε τους πλουσίους κατοίκους και ζήτησε να προσφέρουν νομίσματα και τιμαλφή για να τα δώσει στον Έπαρχο προς εξουμίνισμό του για τη σωτηρία της Πόλεως, όπως και έγινε. Ο Έπαρχος δεν δέχτηκε τα προσφερθέντα νομίσματα και τιμαλφή ως λύτρα και αποχώρησε με το στρατό του χωρίς να ενοχλήσει την πόλη και

● Συνέχεια στη σελ. 25

Σύλλογος Μονοδενδριτών:

ΠΟΡΕΙΑΣ ΣΥΝΕΧΕΙΑ...

Τποσχεθήκαμε στο προηγούμενο φύλλο μας να σας δώσουμε τη συνέχεια της πορείας του Συλλόγου Μονοδενδριτών της Αθήνας, την οποία θεωρούμε πολύ δημιουργική και πρωτότυπη και γι' αυτό το λόγο υποδειγματική για όλα τα Σωματεία μας της πρωτεύουσας. Άλλωστε η ανταλλαγή πληροφοριών και η μεταφορά προτύπων βοηθάει πάντοτε την πρόοδο...

Σήμερα λοιπόν θα μιλήσουμε για δύο άλλες δραστηριότητες του Συλλόγου Μονοδενδριτών και Φίλων του Βίκου: Πρόκειται για τη σύνταξη, έκδοση και κυκλοφορία ενός λεπτομερούς καταλόγου με τα ονοματεπώνυμα, τα γένη, τις διευθύνσεις κατοικίας, τα τηλέφωνα και την οικογενειακή κατάσταση (παιδιά, εγγόνια κ.λπ.) των απανταχού... του πλανήτη μας Μονοδενδριτών (στο Μονοδένδρι, στο Ζαγόρι, στα Γιάννινα, στην Αθήνα, στη λοιπή Ελλάδα, στην Ευρώπη και στις άλλες Ηπείρους).

Γράφουν οι φίλοι μας στον πρόλόγό τους: «Ο κατάλογος αυτός καλύπτει ένα κενό και στέλλει συνάμα ένα μήνυμα αισιοδοξίας κι ελπίδας σ' όλους μας: είμαστε περισσότεροι Μονοδενδριτίες απ' όσο νομίζουμε! Και επειδή είμαστε περισσότεροι, μπορούμε και περισσότερα πράγματα να κάνουμε για το ωραίο χωριό μας, αλλά και για εμάς τους ίδιους, εάν πιστέψουμε πραγματικά στη δημιουργική δύναμη της αγάπης, της συνεργασίας και της αλληλοβοήθειας.

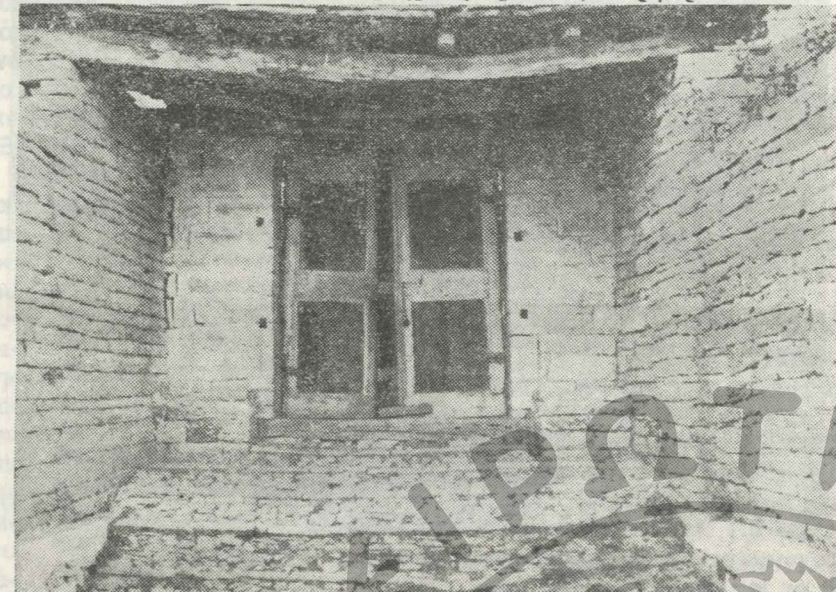
...Τελικά πιστεύουμε ότι ο κατάλογός μας θα βοηθήσει όλους μας, σε πρώτη φάση, να ανακαλύψουμε τους «χαμένους» ή και άγνωστους χωριανούς μας. Τα υπόλοιπα (ανταλλαγή μηνυμάτων, ευχών και πληροφοριών, στενότερη γνωριμία κι επαφή, αλληλοεξυπηρέτησεις κ.λπ.) θα έρθουν μόνα τους με τον καιρό».

Τι να πούμε εμείς οι τριτοί; Απλώς να ευχηθούμε σ' όλα τα χωριά μας να κάνουν ανάλογη καταγραφή του αγρόπινου δυκαιμικού, ντόπιου και ξενιττειμένου, συνειδητοποιώντας παράλληλα, τις απορίες τους δυνατότητες που έχουν αυτοί οι άνθρωποι να φανούν χρήσιμοι στα χωριά τους με κατάλληλη υποκίνηση, προτροπή και αξιοποίηση ανάλογα και με την οικονομική τους κατάσταση, το επάγ-

γελμα, τη θέση που κατέχουν κ.λπ., κ.λπ. Πρέπει κάποτε να πεισθούμε και στον τόπο μας ότι πάνω απ' όλα, ανάπτυξη σημαίνει «ειδές» και κατάλληλη, μεθοδική θα λέγαμε, κινητοποίηση του ανθρώπινου παράγοντα. Τα υλικά μέσα ακολουθούν και «βρίσκονται» όταν υπάρχουν οι θεληματικοί άνθρωποι.

Η δεύτερη τώρα δραστηριότητα των Μονοδενδριτών της Αθήνας ήταν η... ετεροχρονισμένη γιορτή του πολίστου τους Αγίου Αθανασίου, που γιόρτασαν στον κεντρικό ναό της Ριζαρείου Σχολής στη Βασιλίσσης Σοφίας την Κυριακή 15 Ιανουαρίου, επειδή του Αγίου Αθανασίου ήταν εργάσιμη ημέρα και η συροή μελών του Συλλόγου θα ήταν περιορισμένη.

Το πρόγραμμα της γιορτής

περιλάμβανε αρτοκλασία, με το θαυμάσιο ιερέα της Ριζαρείου π. Ηλία Καραμπίνα και τη Χορωδία της Εκκλησίας, στη συνέχεια χοψίμο της πίττας του Συλλόγου και δεξίωση στο μοναδικό στο κέντρο της Αθήνας προαύλιο - πάρκο της ιστορικής Ριζαρείου, στο οποίο με τη βοήθεια και της ηλιόλουστης ημέρας ασηθήκαν μεγάλα τραπέζια και στρώθηκαν κάτασπρα σπιτικά τραπέζοι μάνδηλα με κεντήδια, για να απλωθούν τα πλούσια εδέσματα (δεκάδες πίττες διαφόρων λογίων, λαχανόπιτες, κοτόπιτες, μέχρι μπλατσαρόπιτες, καθώς και σπιτικά γλυκά) που προσέφεραν Μονοδενδριτίσες νοικοκυρές για τη γιορτή του Συλλόγου τους. Τι, πρωτοτυπία, αλήθεια, και τι αρχοντιά και τι τάξη στο σεβόρισμα!!! Το Ζαγόρι στις πιο καλές παλιές στιγμές του... Οι περαστικοί Αθηναίοι

έτριβαν τα μάτια τους και δεν μπορούσαν να φαντασθούν τέτοιο πολιτισμένο θέαμα στο κέντρο της πρωτεύουσας.

Θέλετε τώρα και τον απολογισμό της γιορτής, από πλευράς συμμετοχών; Με μια λέξη θα πούμε ότι την αλησμόνητη εκείνη ημέρα συγκεντρώθηκαν 220 (και 220!) Μονοδενδριτίες με τα παιδιά κι αγγόνια τους και καμιά σαρανταριά φίλοι του χωριού τους.

Ανάμεσά τους ο πρώην υφυπουργός Ι. Κατσαδής, οι συνταξιούχοι Ανώτατοι Στρατιωτικοί Π. Κατσαδής, Β. Δασκαλόπουλος, Ι. Πανταζής, ο επίσης συνταξιούχος και αειθαλής Αξιωματικός του Π. Ναυτικού Ι. Μπαλλάσκας, ο οποίος ξάφνιασε με την ωραία προσοχή στην εκκλησία, οι Κύριοι και οι Κυρίες Αθ. Γκιρινάτσου, Παναγ. Βογιατζόγλου, Πάρι Γρηγοριάδη, Ευαγ. Βογιαζιανού, Αργυρ. Ασπιώτη,

Μαυροδάκου - Νούλη, Μ. Θεμελή, Άρτεμης Γοδίνου, οι Κύριοι Παναζ, Νούλης, Θεοχάρης Κόδρας, Πέτρος και Δημ. Βαλαδής, Κωνσταντής Κατσαδής, Κώστας Ράπτης, Σταμάτης Μωραΐτης, Παύλος Παπανίκας, Κώστας Ρούκας, Χαρίλαος Πετσέλης, οι διδες Άννα Διαμάντη, Αντιγόνη Τσάντη, Έρση Μακρή, Έρση Παναρέτου, Χαρούλα Πανταζή, οι φίλοι του χωριού Κύριοι Α. Φείδης, Ι. Δικατούλης, Σ. Λαμπούδης, Ν. Καρυωτάκης, Χρ. Παπαδόπουλος, Σπ. Μελετιός, οικογενειακώς και πολλοί άλλοι που τα ονόματά τους ήταν αδύνατο να συγγραφίσουμε, παρ' ό,τι το προσδείο του Συλλόγου κατά τη διανομή της πίττας τα εξεφώνησε ένα προς ένα από το μικρόφωνο, παρέχοντας και... διογραφικά στοιχεία, προκειμένου να προσδιοριστεί καλύτερα η ταυτότητα... των γαμπρών του Μονοδενδριού, που οι παλιότεροι είναι επόμενο να μη γνωρίζουν.

Αυτά τα περί... αλληλογωριμίας Μονοδενδριτών και μία απαραίτητη πληροφορία: Το χρυσό νόμισμα της πίττας βρήκε ο Κώστας Τσάντης (ο Ντίνος τ' Αντίσας για τους παλιότερους).

Και τον χρόνο μαζί, με τα συγχαρητήρια στο αξιο Προδείο του Συλλόγου Μονοδενδριτών και Φίλων του Βίκου. Κ. Κ.

«ΤΟ ΝΕΟ Δ.Σ. ΤΟΥ Ε.Ο.Χ.Σ. ΠΑΠΗΓΚΟΥ»

Στις 25 Δεκεμβρίου 1988 στην αίθουσα της Κοινοτικής Βιβλιοθήκης στο Πάπιγκο, πραγματοποιήθηκε η τακτική Γενική Συνέλευση του Ορειβατικού και Χιονοδρομικού Συλλόγου Παπίγκου.

Ο Πρόεδρος Αθανάσιος Χριστοδούλου, κατά την ομιλία του, χαρακτήρισε ετοιμοδομητικό το όλο έργο του απερχομένου Δ.Σ. και επισήμανε πως ο Σύλλογος, μετά από διάστημα δύο ετών από την ίδρυσή του, πρέπει να ακολουθήσει την ενδεδειγμένη δραστηριότητα, σύμφωνα με τους σκοπούς του καταστατικού, έχοντας σαν στόχο την ανύψωση της Ορειβασίας στην περιοχή.

Τότερα από μυστική ψηφοφορία εξελέγησαν οι:

Πρόεδρος: Κώστας Παπαζής, Αντιπρόεδρος: Κώστας Σκούρης, Ταμίας: Αθ. Χριστοδούλου, Γεν. Γραμ.: Κούλης Χριστοδούλου, Έφορος υλικού: Τάκης Ράγγας.

Το τρίγωνο Λάιστα - Βρυσοχώρι - Ηλιοχώρι

ΜΟΝΑΔΙΚΟΣ ΤΟΠΟΣ ΟΡΕΙΝΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Χωρίς προλόγους, περι-
στροφές και επιστημονικές α-
ναλύσεις μπαίνω κατ' ευθείαν
στο, τόσο ζωτικό αυτό θέμα,
για την ανάπτυξη της, ιδιαι-
τερα, όμορφης αυτής Ζαγορί-
σιας γωνιάς, με πόρο τον ο-
ρεινό τουρισμό.

Σήμερα οι λέξεις διακοπές,
τουρισμός, περιήγηση, τετρα-
ήμερα ή πενήμερα αργίας,
φυγή από την πόλη, θάλασσα,
βουνό, ανάβαση, χιόνια,
δεν είναι χωρίς περιεχόμενο.
Πίσω από αυτές κρύβεται ο-
λόκληρος κόσμος που τις υλο-
ποιεί, που ζει και κινείται,
που διακινούνται δισεκατομ-
μύρια και που αποφέρουν υ-
ψηλά εισοδήματα. Ο Έλλη-
νας κάθε μέρα γίνεται περισ-
σότερο Ευρωπαίος. Θεωρεί
τις διακοπές απαραίτητες, ορ-
γανώνεται κάθε μέρα περισ-
σότερο και κατάλαβε ότι εί-
ναι και αυτός τρόπος ζωής, ό-
πως οι Ευρωπαίοι και οι άλ-
λοι ξένοι, που κατακλύζουν
την Ελλάδα.

Έτσι κάθε χρόνο όλο και
περισσότεροι γνόπιοι και ξέ-
νοι, μεμονωμένοι ή κατά
γκρουπ, «παίρνουν», κυριολε-
κτικά, «τα βουνά». Εμείς
μπροστά σ' αυτή την πρόκλη-
ση, μπροστά σ' αυτό το γεγο-
νός τι διαθέτουμε και πώς θα
ωφεληθούμε υλικά από την ό-
λη υπόθεση;

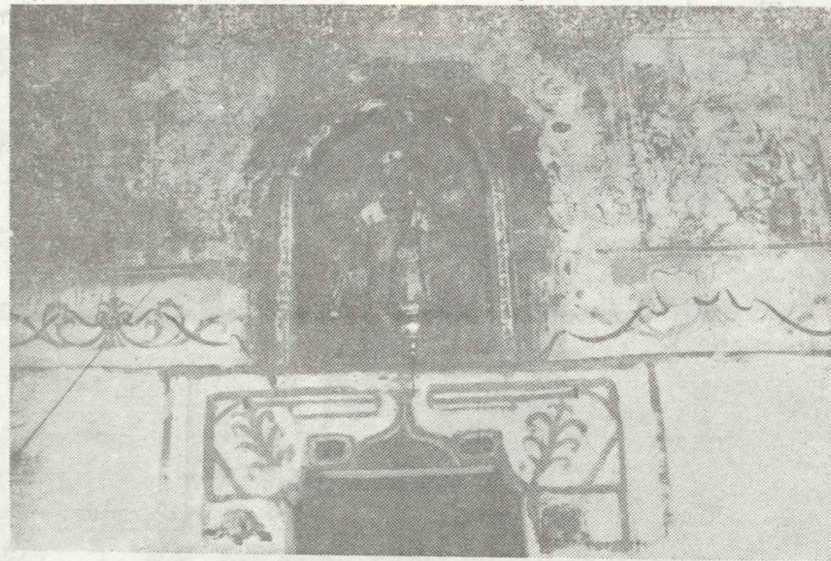
Εμείς διαθέτουμε ακρι-
βώς αυτό που χρειάζεται, τα
βουνά, την πρώτη ύλη. Από
κει και πέρα οι εργασίες της
τουριστικής διομηχανίας, θα
εξαρτηθούν από το πώς οι εν-
διαφερόμενοι θα προβλέψουν,
θα δουλέψουν, «θα χειριστούν»
τα θέματα, θα ευαισθητοποιη-
θούν και πολλά άλλα.

Η γωνιά αυτή του Ζαγο-
ρίου διαθέτει μοναδικό και α-
παράλληλο φυσικό κάλλος, ό-
πως ήμερα και άγρια τοπία,
καταγάλανα μικρά ποτάμια,
που καταλήγουν στον μεγαλο-
πρεπή Αώο, για να συνεχί-
σουν την πορεία περήφανα κι
ορμητικά στην πάρα πολύ ό-
μορφη, κοίτη, προς την Κόνι-
τσα. Οι τοποθεσίες του Πά-
πιγκο, όπως ο Αβάλος, η Νε-
ραϊδόβουρη και άλλες, προσ-
φέρονται για ομαδικές ανα-
βάσεις με διανυκτέρευση στο
Βουσοχώρι και Ηλιοχώρι. Η
παραμονή στη Λάιστα, οι
δρόσοι βράδυες στην τερά-
στια και φροντισμένη πλα-
τεία, που, σαν σε υπαλόνι,
ελέγχεις όλες τις γύρω βου-
νοκορφές, αλλά και οι προ-
γγραπτικές εξορμήσεις —
αναβάσεις στην Τσόνα, Πί-
λο, Πισοτίσο, Λειβάδι, Α-
στίνα, Παλαιοχώρι, δίνουν

έλλη διάσταση στις διακο-
πές.

Μου έκανε εντύπωση η συ-
ζήτηση που είχα, προ ημερών,
με κάποιον εξαιρετικό Κύριο,
συνταξιούχος τώρα, πρώην
(Δ)γής Εθνικής Τραπέζης. Ο
άνθρωπος αυτός επισκέπτεται
συνέχεια το Ζαγόρι οικογε-
νειακά, είναι ξετρελαμένος
και παραθερίζει κάθε χρόνο
στο Πάπιγκο. Για το καλο-
καίρι που μας πέρασε, μου έ-
λεγε, τράμαξα να βρω δωμά-
τιο, καίτοι πελάτης, καίτοι
τηλεφωνώ από το Μάιο. Ή-
ταν κλεισμένοι μέχρι τα Χρι-
στούγεννα.

Μπράβο, λοιπόν, και στο
Πάπιγκο και στην Αρίστη,
στο Μονοδέντρο και στο Τσε-
πέλοδο. (Να και η διαφημι-
ση). Έχουν αναπτύξει τερά-

ΗΛΙΟΧΩΡΙ: Είσοδος Εκκλησίας Αγ. Νικολάου

στια πρωτοβουλία, τα δάνεια
χορηγούνται από τον Ε.Ο.Τ.
για τουριστικές εγκαταστάσεις
και οι άνθρωποι αναπτύσσουν
μια δραστηριότητα σ' αυτόν
τον τομέα, άνευ προηγουμέ-
νου.

Μόνον θα παρακαλούσαμε
τους, κατά τα άλλα, συμπα-
θείς Τσεπελοβίτες, όταν οι
ξένοι που τους επισκέπτονται
το καλοκαίρι, ή τις γιορτές και
θέλουν να κάνουν μια βόλτα
και προς τα χωριά μας, για
να τα γνωρίσουν, να τους λέ-
νε την αλήθεια, για την κατά-
σταση που επικρατεί, και όχι
να τους απογοητεύουν. Γνω-
ρίζω πολλές περιπτώσεις, και
θα αναφέρω μία. Καθηγη-
τής μαθηματικός, μένουμε
στην ίδια πολυκατοικία, πέ-
ρασε το καλοκαίρι ένα πενή-
τερο στο Τσεπέλοδο. Όταν
μια μέρα εξέφρασε την επι-
θυμία να πεταχτεί με το α-
υτοκίνητο στα τρία τελευταία
χωριά, τον απογοήτευαν και

η επίσκεψη ματαιώθηκε. Να
είμαστε τοπικιστές για όλο το
Ζαγόρι...

Σίγουρα όμως οι πατριώ-
τες και οι άλλοι αναγνώστες,
διαβάζοντας αυτά θα με χα-
ρακτηρίσουν ως ανακόλουθο,
διαστικό και μη γνώστη της
πραγματικής κατάστασης. Α-
μέσως θα μου τειθεί το ερώ-
τημα: Χωρίς να υπάρχει η
κατάλληλη υποδομή, ήτοι ξε-
νοδοχεία, εστιατόρια, ασφα-
λοστοιβάσιμος δρόμος, μιλάς
και διακινείς λεφτούσια τουρί-
στες, γκρουπ να πηγαινοέρ-
χονται και τέτοια;

Για τις τουριστικές εγκα-
ταστάσεις όσο η εκκίνηση γί-
νει γρηγορότερα, τόσο το καλ-
λίτερο. Ποτέ δεν είναι αργά,
ούτε υπάρχει καμιά δεσμευτι-
κή ημερομηνία. Πρέπει να υ-

πληρώσουμε τα δάνεια;

Όσοι ενδιαφερόμενοι για
τέτοιον είδους εργασίες δεν
είναι απαραίτητο να είναι πα-
τριώτες. Κανένας δεν έχει το
δικαίωμα να αποκλείσει Έλ-
ληνες ή ξένους ιδιώτες, ελλη-
νικές ή ξένες τουριστικές μο-
νάδες.

Λίγο, βέβαια, πρόωρο και
τραβηγμένο αυτό που θα δια-
βάσετε παρακάτω: Όχι όμως
φανταστικό και ουτοπία. Ί-
σως στα χωριά μας να υψω-
θούν τεράστιες τουριστικές
εγκαταστάσεις, να διακινη-
θούν Έλληνες και ξένοι του-
ρίστες, να μας γνωρίσουν τα
τουριστικά γραφεία, να γεμί-
σουν οι δρόμοι με λογής-
λογής ανθρώπους, με όλων των
ειδών τα χρώματα στο πρό-
σωπο και τα ρούχα και να α-
κούγονται στην πλατεία όλων
των ειδών οι γλώσσες.

Γιατί όμως να είναι αυτό
φανταστικό και ουτοπικό και
να μην είναι το ίδιο, για τους
παισιότερους κατοίκους των
χωριών, η σημερινή τεχνική
πρόοδος στα χωριά; Να υ-
πάρχει τρόπος να ξυπνήσουν
εκείνοι που έζησαν μέχρι το
1970. Να βλέπουν τα γεω-
ργικά αυτοκίνητα να ανεβαί-
νουν στην Τσόνα, Πίλινο,
Λειβάδι, Αστίνα, Αβάλο, έξω
από τις καλύβες, επιμελώς,
μάλιστα, παρακαρσιμένα.

Το καλοκαίρι ανεβαίνει
και ο μονάδης με φρούτα. Με
τα αυτοκίνητα κατεβαίνουν
πρωί - βράδυ στην πλατεία
για να ψωνίσουν ή να καθί-
σουν στα καφενεία. Την στιγ-
μή κατά την οποία κατεβαί-
νουν για τον ψύλλοι πύρριμα
στον Κήπου, 9 ώρες δρόμο
με τα πόδια.

Τώρα αν πείτε σ' έναν νε-
αρό να πεταχτεί σε κάποια το-
ποθεσία του χωριού κοντινή
(εξωκλήσι ή σπίτι) αμέσως
θα σε ρωτήσει: Με τι να πάω;
Για να κατέβαινες στα Γιάν-
νινα έπρεπε να προηγηθούν
σχέδια και στρατηγική και να
γίνεται ετοιμασία πολλών η-
μερών. Γι' αυτό οι περισσό-
τεροι κατέβαιναν μια στα τρία
χρόνια. Οι γυναίκες στη δε-
καετία. Ο ανταρτοπόλεμος
τους ανάγκασε να δουν τα
Γιάννινα. Διαφορετικά, ίσως
ακόμη κάτι ηλιμαυγές να
μην κατέβαιναν ποτέ. Και τώ-
ρα υπάρχει περίπτωση να
δουλεύεις στην πόλη και μετά
τη δουλειά να γυρίζεις στο
χωριό. Εμένα αυτό μου φαί-
νεται πιο φανταστικό και πιο
τολμηρό από την μέλλουσα
τουριστική πλημμύρα.

ΤΖΑΜΠΟΤΡΑΣ ΝΙΚ

Το κόμμι της πίτας των Κατωσουδενιωτών

Το απόβραδο της Τετάρτης
1ης του φετινού Φλεβάρη,
πραγματοποιήθηκε μια όμορ-
φη Ζαγορίσια συγκέντρωση.
Όλα έγιναν σεμνά και απείρι-
τα και, θάλαγα, ήσυχα και σι-
γαλά, όσο και σοβαρά και νοι-
κοκυρεμένα.

Στο κάλεσμα του Δ.Σ. του
πρωτοποριακού και δημιουρ-
γικού Μορφωτικού και Εξω-
ραϊστικού Συλλόγου τους, οι
Κατωσουδενιώτες είχαν την
ευκαιρία να παραβρεθούν σε
μια πολύ επιθυμητή, ευχάριστη
και χαρούμενη γιορταστική
συναξή.

Στο μπάσιμο του καινούρ-
γιου Χρόνου γεύτηκαν την
πρώτη τους ομαδική Χαρά,
σχεδόν απρόσμενα.

Αφορμή, για τους οργανω-
τές, ήταν η αρκετά συνθη-
σμένη πρακτική, του κομμά-
τος της Πίτας, για το 1989.
Την άδραξε, λοιπόν, αυτή την
ευκαιρία το πολύπειρο Δ.Σ.,
του πολύχρονου αυτού Ζαγο-
ρίσιου Συλλόγου και πραγμά-
τωσε και το πρώτο φετινό
ευάρεστο αντάμωμα των Κα-
τωσουδενιωτών, στη σχετικά
πρόσφορη αίθουσα του Κ.Ε.
Ζ. των Γιαννινών.

Έτσι ξαναβρέθηκαν και ξα-
ναναντάμωσαν, αγαπημένοι και
πάντα οικείοι, οι χωριανοί του
παλιού αυτού Ζαγορίσιου
Κεφαλοχωριού. Είχαν την πο-
λυκαρτέρετη φετινή ζεστή ε-
πικοινωνία και ξαναεστιάθη-
καν, θαρρώ, οι καρδιές και
της γενιάς των παλιότερων
και βετεράνων και αυτής των
ώριμων και μιας μερίδας της
νέας «φρουράς» των δυναμι-
κών και αξιόλογων Νέων, που
έρχεται να πάρει τη... σκυτά-
λη, για την απρόσκοπτη δια-
δοχή και τη συνέχιση της πα-
ράδοσης και της σύγχρονης
δράσης.

Διαπιστώθηκε ότι, τουλάχισ-
το για τους παλιότερους, ή-
ταν μια από τις ελάχιστες ε-
ξόδους, που απόμειναν στα
σημερινά αδιέξοδα. Γι' αυτό
και αυτή τη συνηθισμένη, (και
ίσως, τριμένη), εκδήλωση την
επισημαίνουμε και την κρίνου-
με αξιοσημείωτη και για το
Περιοδικό μας, δίνοντάς της...
εύρος.

Μας επιβεβαίωσε, για άλλη
μια φορά τη Ζαγορίσια υπάρ-
ξη και παρουσία και, μέσα α-
πό την απροσμέτρητη εγκαρ-
διότητα και συνοχή, και την
αναγκασιότητα της συνέχισης
της κοινής πορείας, όπου κι αν
είμαστε!

Η πραγμάτωση, στα Γιάννι-
να, και αυτής της τόσο και
πάντα καλοδεχούμενης επκο-
νωσίας και ο... ψυχισμός που...
απέφερε, ήταν και μένει ένας

ανασασμός και μια ανακούφι-
ση στους δύσκολους και σκλη-
ρούς καιρούς, που ήρθαν και
περνούν, μέσα στην τόση
...απομόνωση και στην αδυ-
σώπητη ερημιά και μοναξιά,
που αναπαράγεται, στην πολύ-
βοη Πολιτεία. Τα αγαπημένα,
όμορφα μας Χωριά, αν και έ-
γιναν πολύ πιο κοντινά, από
παλιότερα, κατάντησαν και
πιο απρόσιτα τώρα, τον λίγο-
πολύ-σκληρό χειμώνα. Όποιο,
λοιπόν, αντάμωμα, με χωρια-
νούς και συμπατριώτες, γιορ-
ταστικά, φέρνει και συντηρεί
ουσιαστική και ευφρόσυνη α-
γαλίαση, αφού γεμίζει τις ψυ-
χές μας! Εύλογα είναι καλοδε-
χόμενη και ευπρόσδεκτη και,
γι' αυτό, σ' όλους τους Κατω-
σουδενιώτες, που μας την έ-
δωσαν, ευχόμαστε, (και από
Εδώ), να τους ευχαριστήσου-
με και να τους συγχαρούμε.

Δεν χρειάζεται να γραφτεί
ποιοί και πόσο προσήλθαμε
και περάσαμε αντάμα, όμορφα
και ευχάριστα, το Φλεβάρσιο
αυτό απόβραδο. Είμαστε αρ-
κετοί και, οπωσδήποτε, όλοι
καλοπροαίρετοι, καταδεχτικοί,
καλωσυνάτοι. Όσοι, μάλιστα,
έχουμε παντοτενώς τη διάθεση
και προσδοκία, για ατόφια Ζα-
γορίσια ακούσματα, είχαμε κι
τη δυνατότητα να απολαύσου-
με και την απέραντη σαγήνη
και γοητεία σπάνιων τραγου-
διών του τόπου μας. Η αξία
στη φωνή του αλησμόνητου
αρχιτραγουδιστή, του μακαρί-
τη: ΚΩΣΤΑ ΚΑΨΑΛΗ και της
ανεπανάληπτης και μοναδικής
κομπανίας του, που γέμιζε την
αίθουσα, γέμιζε και έφραζε
και τις καρδιές και τις αισθή-
σεις μας!

Σημειώνουμε μόνο ότι πρω-
τοστάτης, πάλι, όπως πάντα,
και στην «πανόραμα» αυτή ο
Κύριος ΒΑΣΙΟΣ Ε. ΤΖΙΩΒΑΣ,
Γεν. Γραμματέας (και η «ψυ-
χή») του Συλλόγου, που έκανε
μεστή — και σταράτη — εση-
γηση, βάζοντας, εύστοχα, τα
καυτά προβλήματα του Χω-
ριού και του Συλλόγου. Διέ-
γραψε τη δύσβατη πορεία τους
και προΐδεσε και για την ε-
πικείμενη... κατάρρευση και
για την αναπόφευκτη άσχημη
κατάληξη του Χωριού, που
αργοπεθαίνει, ακολουθώντας
τη μορφαία καθίζηση του Ζα-
γοριού μας. Πρόσθετα και α-
ναγκαία έκανε και το επίμονο
και σταθερό — άμεσο — κάλε-
σμα των Νεώτερων, για απο-
φασιστική και έμπρακτη ανά-
ληψη των ευθυνών, που τους
ανήκουν, και για να υπάρξει
και γ-α να συνεχιστεί, ομαλά,
κάθε παραπέρα δράση κα...
για να περιωσθεί η παράδοση.

Προσωπικά αυτά τα προσυ-

πογράψουμε και καθόλου δεν
μας αιφνιδίασαν, ούτε μας ξε-
νισαν. Είναι ακριβώς έτσι: ό-
πως τα είπε ο φίλος κ. Β.Θ.ΤΖ.,
αφού αφοιγκράζεται, σωστά,
όσα έρχονται και ψηλαφεί: το
οριακό και κομβικό σημείο,
που βρίσκεται το Ζαγόρι.

Βλέπουμε και διαισθανόμα-
στε και Εμείς Όμοια, σχεδόν,
και, από καιρό, έχουμε γρά-
ψει επίμονα, ότι το Ζαγό-
ρι μας, (που το χειμώνα αρ-
γοπεθαίνει), θα επιζήσει, ε-
στο πλείστο, ως καλοκαί-
ρι νύ και μόνο έτσι δεν θα
σβύσει, ούτε θα χαθεί, φυσικά
αν γίνουν, σωστά, και ό,τι
χρειάζεται και γι' αυτό.

Την πίτα έκοψε ο αισθαλής
και συνετός Αντιπρόεδρος, ως
τώρα, του Συλλόγου κύριος
ΣΠΥΡΟΣ ΚΑΠΕΛΙΔΗΣ. Ο λαμ-
πρός και ακαταπόνητος αυτός
Κατωσουδενιώτης Δάσκαλος
είχε και την ευκαιρία να αρ-
θρώσει και βάλλει τις παραπλή-
σιες και πολύτιμες θέσεις του
και να μας φιλοδωρήσει με
ζεστές και μεστές κουβέντες
και με πλούσιες ευχές, για κα-
λωσύνες κ.λπ., δίπλα και μαζί
με τον άκαματο Ταμία του
Συλλόγου κύριο ΚΩΣΤΑ ΦΟ-
ΤΕΤΣΙΟ, που δεν έχασε την ευ-
καιρία και πάσκιζε να γεμίσει
και την «κάσσα», που γερά
κρατάει.

Το «φλουρί», (και το αντί-
στοιχο δώρο), έπεσε στην κα-
λότυχη και καταδεχτική Κυ-
ρία ΠΟΛΥ Κ. ΣΟΥΣΙΟΠΟΥΛΟΥ.

Στα σκολάσματα δόθηκε και
υπόσχεση και για σύντομο, α-
ποκρητάκο, γλέντι, στο Χω-
ριό βέβαια, τα Κάτω Σουδενά.
Φάνηκε ότι θα έλθουν οι περισ-
σότεροι και θα είναι μια ωραία
συνέχεια να γίνει, για να... ξα-
νανάψι, στο Μεσοχώρι η...πα-
λιά «Τζορμπάνα» και να στη-
θεί χοροστάσι, σαν τα παλιά
καλά χρόνια!

Αυτό γίνεται ελπίδα και ά-
μεση προσδοκία μας, για τις
φετινές απόκριες. Ως τότε
μας φτάνει και μας συντηρεί ο
...καρτερός της χαράς!
Καλήν αντάμωση, λοιπόν, με
λαχτάρα και έγνοια... επιτη-
διων οργανωτών και όλων των
Κατωσουδενιωτών. Πάντα τέ-
τοια και καλύτερα, για ακρι-
βές και νέες χαρές!
Γιάννινα 7 Φλεβάρη 1989

ΣΤ. Χ. ΤΖ.

ΤΟ ΕΘΙΜΟ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΟΠΙΤΑΣ

● Συνέχεια από τη σελ. 22
τους κατοίκους.

Ο Άγιος Βασίλειος προκει-
μένου να επιστρέψει σε ένα έ-
καστον των κατοίκων τα νομί-
σματα και τα τιμαλφή και επι-
δή δεν γνώριζε τι προσέφερε
ο καθένας τους, έδωσε εντολή
στην υπηρεσία της Επισκοπής

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ ΚΤΙΣΜΑΤΑ ΣΤΟ ΖΑΓΟΡΙ

Ο Ελληνικός Οργανισμός Τουρι-
σμού σύμφωνα με τις εισηγήσεις
στο «Β'» Συμπόσιο Λόγου για τα
Ζαγόρι», τις προσωπικές παραστά-
σεις και έγγραφες ενέργειες της
Ιστορικής και Λαογραφικής Επι-
τροπής Ζαγορίου, με έγγραφό του
προς το υπουργείο Εθνικής Οικο-
νομίας, εισηγήθηκε τα παρακάτω
μέτρα, όπως αναφέρονται στο έγ-
γραφο που δημοσιεύουμε.

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

ΚΙΜΩΝΑ ΚΥΡΙΑΖΗ
Πρόεδρο Ιστορικής
και Λαογραφικής
Επιτροπής Ζαγορίου
Θ έ μ α : Ενίσχυση τουρ. επεν-
δύσεων σε παραδο-
σιακά κτίσματα.

Με δεδομένη την εθνική
σκοπιμότητα ενίσχυσης των
τουριστικών επενδύσεων σε
παραδοσιακά κτίσματα στην
περιοχή Ζαγορίου και γνωρί-
ζοντας την αυξημένη επενδυ-
τική διαπάνη που συνεπάγον-
ται (δυσκολία εξεύρεσης πα-
ραδοσιακών οικοδομικών υλι-
κών και συνεργείων, υψηλές
τιμές, μεταφορικά κ.λπ.) με
έγγραφό μας προς το υπουρ-
γείο Εθνικής Οικονομίας ει-
σηγήθηκαν άμεση λήψη των
κατωτέρω μέτρων:

1) Χαρακτηρισμό των οικι-
σμών του Ζαγορίου ως «ει-
δική ζώνη κινήτρων» μέσα στη
Δ' περιοχή σύμφωνα με την
παράγραφο 3 του άρθρου 3
του Ν. 1262/82 μόνο όμως
για τις τουριστικές επενδύ-
σεις σε παραδοσιακά κτίσμα-
τα. (Άρθρο 2 παράγραφος 1
εδ.αφ. ΙΕ).

2) Έκδοση εγκυκλίου προς
τις γνωμοδοτικές επιτροπές
για έμπροσθεν τη εύνοια
των παραδοσιακών κτισμάτων
(σ' ολοκληρωτή τη χώρα) και
στη συνέχεια, προσαρμογή
των κριτηρίων εφαρμογής του
Ν. 1262 προς τον στόχο της
έμπροσθεν αυτής εύνοιας σε
σύγκριση με τις νέες ιδιότητες,
που δημιουργούνται σε περιο-
χές με αξιόλογο από άογιντε-
κτονική σκοπία δυναμικό.

Ο Γενικός Γραμματέας
Κ. ΣΚΟΤΡΑΣ

και παρασκευάσαν μικρούς άρ-
τους, στον καθένα εκ των ο-
ποίων ετοποθέτησαν ένα νόμι-
σμα ή τιμαλφή.

Την επομένη μετά τη λει-
τούργια ο Άγιος Βασίλειος διέ-
νειμει τους άρτους στο εκκλη-
σίασμα και ο καθένας ευρήκε
ό,τι η τύχη του προσέφερε.

ΚΩΣΤΑΣ ΤΕΚΤΩΝ

Οικολογία ναι! Ερήμωση όχι!

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΓΙΑ ΤΟΥΣ
ΝΕΟΥΣ ΟΙΚΟΛΟΓΟΥΣ
ΤΗΣ ΤΥΜΦΗΣ

Αγαπητοί νέοι των χωριών της Τύμφης,

Ως γνωστόν, ο σκοπός της οικολογίας, είναι η διατήρηση της φύσης μαζί με την πανίδα και χλωρίδα.

Στην φιλοσοφία πράγματι υπάρχει η θεωρία «ότι οι πρόγονοι των ανθρώπων που ζούσαν στους κροιστορικούς χρόνους στις σπηλιές απολίτιστοι, ήταν πιο ευτυχείς από τους σημερινούς τους πολιτισμένους. Έτσι δεν τους εχώριζαν από την υπόλοιπη πανίδα της γης.

Αλλά η φύση των ανθρώπων είχε τη δυνατότητα να εξελιχθεί με την σκέψη και διάνοηση. «Δια του νου ο άνθρωπος υποτάσσει την φύση» έλεγε ο Αριστοτέλης.

Είναι σε όλους σας γνωστό το «νους ορά και νους ακούει». Και πάλι είναι γνωστές σε όλους οι λέξεις: Φρόνηση - σωφροσύνη - ορθοφροσύνη - σύννεση - ανόπτευση. Δεν φταίει ο δρόμος μέσα στο δάσος ο οποίος θα διευκολύνει το σβήσιμο της φωτιάς, αλλά η φωτιά.

Δεν φταίνουν τόσο οι λαθροκυνηγοί όσο οι αρμόδιες υπηρεσίες και το Κράτος που δεν φρόντισαν να κλείσουν με συμπατόπλεγμα τους διότους. Να μερμήνησαν για την τροφή των και την προστασία της πανίδας.

Δεν φταίνουν τα κοπάδια και οι βοσκοί, αλλά η αδιαφορία για την χρησιμότητα της χλωρίδας η οποία επιιώντας δεν έτυχε της μέριμνας για την καλλιέργεια - περιποίηση και την επιστημονική αεία αυτής από εμάς τους Έλληνες. Παράδειγμα η πανίδα και χλωρίδα του Παπύγκου. Κατά τις πρώτες δεκαετίες του εικοστού αιώνα, ήταν το χωριό γεμάτο ζωή και σφρίγος. Είχε 400 κατοίκους που ήταν μόνιμοι όλο το χρόνο. Ασχολούνταν με την γεωργία και κτηνοτροφία.

Είχαν πολλά οικίστα ζώα, καλλιεργούσαν εκατοντάδες στρέμματα σιτηρά, αμπέλια και κήπους. Υπήρχε αυτάρκεια σε όλα. Δύο σχολεία ήταν γεμάτα από παιδιά. Στο Ελληνικό Σχολείο (πύρα λέγεται Γυμνάσιο) διδασκαν και ξένες γλώσσες. Μήπως τα Σχολεία έκαναν κακό για να ανοίξουν τα μάτια τους τα παιδιά και να πάρουν «τα μάτια τους; Ποιάς Έβρε; Πήγαν για καλύτερη τύχη. Έτσι έγιναν απόδημοι, από Γιάννινα, Θεσσαλονίκη, Αθήνα, Πάτρα, Σερβία, Ρουμανία, Αμερική κ.λπ.

Στις πρώτες αυτές δεκαετίες δεν ήταν μόνο 400 κάτοικοι αλλά και άφθονα ζώα και φυτά. Κοπάδια από αγριόγίδα στα Πρασινοδά, στην Γελοδομνή, στον Αβάλο, σε όλα τα χωριά της Τύμφης. Επίσης ο όλο το μήκος του βοϊδομάτη ήταν ζαρκαδία και αγριογούρνα. Οι λύκοι, οι αλεπούδες, τα κουνάδια κ.λπ. έκαναν περίπατο. Οι νέρδικες, λαγοί, οι αϊτοί,

οι γύπες, τα γεράκια κ.λπ. ήταν περισσότερα από τα ψέματά που λέμε οι κυνηγοί.

Από χλωρίδα ήταν ένα απέραντο περιβάλλον με τα καταπράσινα χωράφια με τα κεχρημπορένια σταφύλια των αμπελιών, με κάθε είδους οπωροφόρα δέντρα, τα παύι, το τίλιο, την μέντα, τα αρωματικά φυτά που είναι άφθονα. Τα αίτια του αφανισμού της πανίδας και χλωρίδας θα εκθέσω σε χωριστή επιστολή.

Πάντως, από τώρα γράφω ότι δεν είναι αιτία ο δρόμος που ήρθε έως το Μικρό Πάπικο. Αντίθετα αυτές κρατάει τους λιγοστούς ηλικιωμένους που μένουν εκεί και η ασφάλτος έφερε τους 12 υπαυργούς της Κοινής Αγόρας.

Και τώρα ως κοιτάξουμε γύρω μας στα βουνά του Νομού.

1. Στην γειτονιά μας οι κάτοικοι που χωριού Κλειδωνιά, άφησαν το αρεινό χωριό πάνω στην Τύμφη και ανήγειραν καινούριο χωριό στον κάμμο. Αλλά τώρα εναπομείνθηκαν το αρεινό χωριό και τα μηχανήματα και τα φουρνέλα προχωρούν στο ξεχασμένο χωριό της Τύμφης. Έτσι πρώτοι θα χαρούν τα έλστα και τα νερά της Κρυφάρας και του Αγκασίου. Αείζουν από όλους τα συγχαρητήρια.

2. Στο κράσπεδα των βουνών από Μονοδένδρι, Άνω Πεδινά, Ελαφρότοπο με διέυθυνση στο χωριό Βίκο γίνεται δίοδος αμαξωτού δρόμου και προχωράει.

3. Από Λούτσα Κάτω Πεδινών αρχίζει δρόμος για Πανέτο, Γκραμπάλα, Αρίστη.

4. Στο δουνό Μερόπη που είναι εις ύψ. 2.207 έφθασε ο δρόμος και τα κοπάδια από Ζώα εξυπηρετούνται στο δουνό.

5. Στο Μιτοκέλι από το χωριό Κρανούλα έξω από τα Γιάννινα έφθασε ως την κορυφή του και γύρισε από την πλευρά του Ζαγορίου που ενώθηκε με τον επαρχιακό δρόμο.

6. Στο απότομο δουνό Τόμαρος (Ολύτσια κ.λπ. 1914) από το μέρος των Μπαουσιών Εφύτρωσε μέσα στα βράχια νέος δρόμος χωρίς στο σημερινό μηχανικό μέσο.

7. Από την Σαμαρίνα ο δρόμος σκαρφώθηκε στην Πίνδο για να επισκεφθεί το Ζαγόρι και έφθασε στην Αγία Παρασκευή Κόνιτσας και από Περιβόλι πίνουν καφέ στο Ζαγόρι.

8. Από την Μακεδονία ο δρόμος καθάλλικε την Πίνδο και από την ιστορική Βασιλίτσα τραβάει για την Κόνιτσα. Ήδη, στην Βασιλίτσα οι νέοι ανεβαίνουν και κάνουν σκι.

9. Στο δουνό των Καλαρυτών (Τζουμέρκα κ.λπ. 2170) από χρόνια οργάνουν τα αυτοκίνητα το δουνό και μεταφέρουν τα κοπάδια και τα κτηνοτροφικά προϊόντα από Θεσσαλία και αντίθετα.

Αγαπητοί νέοι οικολόγοι της Τύμφης, Αρχισα από τους δρόμους των

«Οικογένεια Γεωργίτση»

Κατά τις αρχές του περασμένου αιώνα βρίσκονταν σε μεγάλη ακμή στο Ζαγόρι η οικογένεια «Γεωργίτση». Τόπος καταγωγής του πρώτου Γενάρχη, όπου το επώνυμο ήταν Δημητρίου ή Δημητριάδης, υπήρξε ο Γεώργιος Δημητριάδης που ήταν γιατρός. Χρημάτισε ως γιατρός στην υπηρεσία του Τουρκικού στρατού όταν ακόμα τα Ιωάννινα δεν είχαν ελευθερωθεί. Δεν είναι γνωστό αν είχε σπουδάσει ως γιατρός σε πανεπιστήμιο ή ήταν πρακτικός (βίκογιατρός) όπως απεκαλείτο τότε. Όπως και να έχει η υπόθεση είχε αποκτήσει καλή φήμη όχι μόνο για τις ιατρικές ικανότητες αλλά και για την αειόλογη γενικά δράση στον κοινωνικό και εθνικό τομέα. Για το λόγο αυτό φέρεται στην εποχή του με τον τίτλο: «Γεωργίτσης Εφέντης». Το υποκοριστικό αυτό οι απόγονοι το χρησιμοποίησαν σαν επώνυμο. Έτσι οι μετέπειτα φέρονται με το επώνυμο «Γεωργίτσης». Δεν είναι γνωστό πόσο και ποιοι άλλοι συγγενείς του σύγχρονα μ' αυτόν υπήρξαν ούτε πού έζησαν και πότε.

Ο Γιατρός Γεώργιος Δημητρίου (Γεωργίτσης) παντρεύτηκε στις Νεγίδες κατά το 1825 με 1830 κάποια από την οικογένεια Γκούμα. Από το γάμο αυτό γεννήθηκαν 4 παιδιά: Αθανάσιος, Λεωνίδας, Αλέξανδρος, Νέστωρ καθώς και 2 κόρες (αγνώστου ονόματος). Αν και ο γιατρός βρίσκονταν στην υπηρεσία του Τουρκικού στρατού η οικογένειά είχε εγκατασταθεί στο Δίκωφο. Εκεί μεγάλωσαν τα 6 παιδιά μέχρι όπου έφθασαν σε ηλικία για ανώτερες σπουδές οπότε διέ-

βουνών του Νομού μας που είναι το πρώτο δέμα για την ευμενία του ανθρώπου που ζει στα βουνά, γιατί είναι το πρώτο έργο υποδομής της ανθρώπινης ανάπτυξης. Αφού και τα μερμήγκα ακόμη κατασκευάζουν δρόμους για να επιβιώσουν. Τώρα που έχετε ότι η ανθρώπινη πανίδα του Μικρού Παπύγκου αποτελείται μόνο από είκοσι υπερήλικες και διπλάσιους τέτοιους του Μεγάλου Παπύγκου και μόνο πέντε έως δέκα μέσης ηλικίας, ΕΠΙΜΕΝΕΤΕ ΑΚΟΜΗ ότι πρέπει να διατηρηθεί η ΠΑΡΘΕΝΙΑ της Τύμφης που όλες οι άλλες δουνοκορφές του νομού Ιωαννίνων την ΕΧΑΣΑΝ;

Δεν σας είπαν τουλάχιστον εκείνοι που πήγαν στις κορυφές των βουνών της Ελλάδας, Αυστρίας, στους δρυμούς και φαράγγια του Γκραντ Κάνον στα κράσπεδα του Νιαγάρα και στα βροχώδη της Αμερικής και Καναδά; Δεν σας είπαν τι είδαν; και πώς πήγαν δηλαδή, με τι μέσα;

Και ερωτώ: Βεδηλώνουν τα έργα υποδομής και ανάπτυξης το κάλλος της Τύμφης και του Παπύγκου ή είναι απαραίτητα στολίδια της νύμφης Τύμφης όπως είναι στο υπόλοιπο πολιτισμένο κόσμο; ΘΕΛΕΤΕ να γίνει το Ζαγόρι «Μυστράς» και «Σαχάρα»; Ο νούν νοσείτω.

Με αγάπη και εκτίμηση
ΠΥΡΡΟΣ ΓΡ. ΣΤΑΡΑΣ

μενε η οικογένεια στα Ιωάννινα. Φημολογείται πως στην κατοχή τους υπήρξε μια μεγάλη καλλιέργησιμη έκταση στα νότια του χωριού Περιβλεπτο ή κάπου κοντά στο Λυκόστομο μέχρι την απελευθέρωση της Ηπείρου από τον τουρκικό ζυγό. Φυσικά στα απέραντα αυτά αγροκτήματα είναι ευνόητο ότι την καλλιέργεια είχαν αναλάβει αρκετοί εργάτες, ενώ παράλληλα συνέχιζαν τις σπουδές τους.

Ο Αθανάσιος Γεωργίτσης σπούδασε γιατρός. Εγκαταστάθηκε στο Μέτασο παίρνοντας για σύζυγο κάποια από την οικογένεια Αβέρωφ. Για το λόγο αυτό μερικοί βιογράφοι του τον χαρακτηρίζουν Μετασοΐτη. Και κάτι σχετικό με την οικογένεια αυτή: Όταν υπηρετούσα στο Σενίκο Ιωαννίνων γνώρισα την εγγονή του Αθαν. Γεωργίτη Σταυρούλα Γεωργίτση που ήταν δασκάλα Υφαντικής και Κεντήματος στο εκεί «Σπίτι του Παιδιού» του Εθνικού Οργανισμού Προνοίας (Ε.Ο. Π.) κατά το 1970-71. Επιθυμία της ήταν να μπορούσε να αποκομίσει στοιχεία σχετικά με τη μεγάλη αυτή οικογένεια.

Δεύτερο παιδί του ήταν ο Λεωνίδας. Σπούδασε δικηγόρος. Διατηρούσε δικηγορικό γραφείο στα Ιωάννινα. Παντρεύτηκε στο Κουκούλι την Αλεξάνδρα Παλακίδα, κόρη του Ανδρέα Παλακίδα και αδελφής του ευεργέτη του Κουκούλι Ευγενίου Παλακίδα. Ο πεθερός του Ανδρέας Παλακίδας αγόρασε και σπίτι στο Κουκούλι για λογαριασμό του για να εγκατασταθούν μόνιμα σ' αυτό. Δεν πραγματοποιήθηκε αυτή η πρόθεσή του γιατί η οικογένεια εξ απτίας της μεγάλης ληστείας κατά το 1891 στο σπίτι του Παλακίδα αναγκάστηκε να μετακινηθεί στα Ιωάννινα.

Τρίτο παιδί του Γεωργίτη - Εφέντη ήταν ο Αλέξανδρος. Αφού τελείωσε τη Ζωσιμαία Σχολή, διορίστηκε αρχικά στη Δομοκό Θεσσαλίας σαν Ελληνοδιδάσκαλος. Παντρεύτηκε την Άννα Μπασιτέκη από το Κουκούλι και έγινε εσώγαμπρος στον πλούσιο Κωνσταντή Μασοτέκη. Εκτός από τα κλητά χορηγήθηκαν από τον πεθερό του και ακίνητα (καταστήματα) στη Μαγνησία Μ. Ασίας. Με έσοδα του πεθερού του σπούδασε στο Παρίσι γιατρός. Δεν αγάπησε με ζήλο την ιατρική. Κυριώτερη ισοχολία του ήταν η ιστορική έρευνα και η μελέτη των αρχαίων Ελλήνων συγγραφέων, καθώς και η δημοσιογραφία. Για το λόγο αυτό γράφεται ως δημοσιογράφος και όχι ως γιατρός. Χρημάτισε σαν γιατρός στη Μαγνησία, Μ. Ασία, Κουκούλι, Νεγίδες, Χειμάρρα και σ' άλλα μέρη. Τελειώσανα κατέληξε στο Κουκούλι, όπου έκανε τον γιατρό για αρκετά χρόνια πιθανόν το μεγαλύτερο χρονικό διάστημα της ζωής του. Στο Κουκούλι βρίσκεται σε πολύ καλή κατάσταση το σπίτι όπου έμενε. Σ' αυτό μένει η οικογένεια Χ. Πετράκη. Ένα από τα δωμάτια στον άνω όροφο αναφέρεται με τον τίτλο: «Φαρμακείο». Εκεί ο γιατρός Αλέξ. Γεωργί-

● Συνέχεια στη σελ. 29

Ίστορικά σημειώματα

Τού Μάνθου
Κ. Οικονόμου

ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ

Τα χωριά αυτού.

1874
ΕΙΣΒΟΛΗ ΛΗΣΤΩΝ — ΒΑΣΑΝΙΣΜΟΣ

«Εφημερίς» 2 Αυγούστου. «Η ληστεία ζή εις το γείτον κράτος. Εσχάτως εισέβαλον λησταί πολλοί υπό τον Χατζή Γομάραν εις το χωριόν Παλαιχώριον, μίαν ώραν μακράν της Λαϊστικής, κομόπολιν της επαρχίας Ζαγορίου και 15 ώρας μακράν των Ιωαννίνων. Ο ήλιος εισέτι δεν είχε δύσει, ότε εισήλθον εις οικίαν τινα, εν η η γυνή μήτηρ κατεγίνετο εις τα οικιακά της έργα, μακράν ολίγον ήσαν οι συγγενείς της, αλλ' ουδείς ετόλμησε να προβή, διότι οι λησταί δια σάλπιγγος εδήλωσαν, ότι κάθε χωρικός πρέπει να μένη, όπου ήτο και να μη κινηθή, διότι αλλοίμονο. Την γυναίκα εβασάνισαν δια θεριού ελαίου εκχυομένου, ίνα ομολογήσῃ πού έχει τα χρήματα. Έλαβον δε 300 λίρας, άρτους, άλευρον, σίτον και άλλα και περιβληθέντες τα ενδύματα των χωρικών αντί της φουστανέλλας, ην κατέλιπον απήλθον. Αποσπάσματα μετά την εισβολήν έσπευσαν κατόπιν αυτών, αλλά πού; Εκείνοι επέταξαν».

1878—1883
ΧΡΗΜΑΤΙΚΑΙ ΖΗΜΙΑΙ

Και το χωριό αυτό κατά το διάστημα των απαισιών τούτων ετών της ληστείας υπέστη ζημίαν 800 λιρών» (Λαμπρίδης).

ΛΕΗΛΑΣΙΑ—ΔΙΑΡΠΑΓΗ

Την λεηλασίαν και διαρπαγήν του χωριού αυτού αναγράφουν :

«Παλιγγενεσία» 3 Οκτωβρίου, «Εθνικόν Πνεύμα» 16 Οκτωβρίου.

«Βυζαντίς» 9 Οκτωβρίου 1879.

«Παλιγγενεσία» 3 Οκτωβρίου 1879. Εν Ιωαννίνις 23 Σεπτεμβρίου 1879 «...Αφού η ισχύς της εξουσίας οσημέραι χαλαρούται, ένεκα της εκρόθυμης και μεταβατικής του τόπου καταστάσεως και της ραδιοφυγίας και τάσεως των Αλβανών. Εξ αυτού τούτου και η επίτασις της ληστείας και μάλιστα εν Ζαγορίω, ούτινος πολλάί κόμαι διατελούσιν εν αποκλεισμού υπό των ληστών... Εν τω τμήματι τούτω απεστάλη ικανή στρατιωτική δύναμις προς καταδίωξιν των λυμαιομένων αυτό ληστών, αλλ' αποτέλεσμα, ούτε επέφερεν, ούτε δύναται να φέρη, αφού η συνεννόησις υπάρχει και η καταστροφή του ευμενούντος και ακμάζοντος τούτου τμήματος της Ηπείρου είναι αποφασισμένη και προσχεδιασμένη. Όθεν ενώ ο γενναίος οθωμ. στρατός καταδιώκει δήθεν αυτούς, ούτοι εισβάλλουσι κατά δεκάδας εις τας κόμας, λεηλατούσι και διαρπαύουσι ταύτας και λαμβάνοντες αιχμαλώτους, απέρχονται και βασύτμα ζητούσι λύτρα παρ' αυτών ως έπραξαν την παρελθούσαν Κυριακήν (23 τούτου) εις τας κόμας Μακρόν και Παλαιχωρίου, εν αις εισήλθον εν σταθερά μεσημβρία και επί πολλάς ώρας διήρπαζον και ελεηλάτουσιν αυτάς».

Η ΦΙΛΙΑ

«Παλιγγενεσία» 14 Απριλίου 1880. Εν Ιωαννίνις 4 Απριλίου. «Κατά τον Μάρτιον του 1880 οι εις Ζαγόριον εξέλθόντες 400 χαλτούπιδες στρατιώται προς φύλαξιν αυτού, διε-

σάφησαν εις τας διαφόρους κόμας και ψωμίζονται υπό των δυστυχών κατοίκων, επαιτούντες φίλιαν, ήτοι φίλευμα άρτου και προσφαγίου, την μόνην ελληνικήν λέξιν, ην έδίδαξαν αυτούς, όπως κατορθώσασι να ψωμίζονται δωρεάν. Η κυρία λοιπόν εργασία αυτών είναι να επιδιώκωσι και να επιζητώσι παραδειγματικώς την φίλιαν και ουχι τους ληστές».

1894

ΑΠΟΦΑΣΙΣ ΕΓΚΑΘΙΔΡΤΣΕΩΣ ΕΙΣ ΤΣΕΠΕΛΟΒΟΝ
ΣΤΡΑΤΩΝΟΣ ΚΑΙ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ
ΜΕ ΣΤΗΔΡΟΜΗΝ ΤΩΝ ΧΩΡΙΩΝ ΤΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

«Φωνή της Ηπείρου» 22 Ιουλίου 1894. «Το Ζαγόριον —Καϊμακαμαϊνίκι και Δημαρχείον— Η ανέγερσις στρατώνων. - Το Σκαμνέλι μαλλιά κουδάρια. - Η Κοινότης Λαϊστικής - ανέχειά της -

«Προλαβόντως εξήλθον εις Τσεπέλοβον ο Γεν. Διοικητής εξ Ιωαννίνων συνοδευόμενος υπό του δημάρχου Ιωαννίνων, του Επιθεωρητού Υγιεινής και άλλων. Άμα τη αφίξει τον εις Τσεπέλοβον προσεκάλεσε δι' αυστηράς διαταγής τους μοναχαραδμογόνοντας έχαστον χωριόν του Ζαγορίου και τοις εδήλωσεν, ότι η Σεβ. Κυβέρνησις κηδομένη της ησυχίας και της ευμενίας του Ζαγορίου απεφάσισε να εγκαθιδρύσει εις Τσεπέλοβον Καϊμακαμαϊνίκι, στρατόνα και στρατιωτικόν νοσοκομείον. Είπε προσέτι ότ, θα ενωθή το Ζαγόρι δι' αμαξητικής οδού μετά των Ιωαννίνων. Δια τούτο λοιπόν και αι κοινότητες του Ζαγορίου πρέπει και αύται να φανώσιν αραγοί δια της υλικής αυτών συνδρομής. Ούτω υπερεωθήσαν δι' ευγενούς τρόπου να εγγραφώσι συνδρομηταί του ανεγειρομένου στρατώνος και νοσοκομείου επί του παρόντος, ον η δαπάνη θα υπερβαίνη τας 1.500 λίρας. Εκ τούτων 1.400 περίπου θα καταβάλη το Ζαγόρι. Ελάχιστος όρος συνδρομής είναι 15 λίραι των μικροτέρων χωριών και δυσπορετέρων και μεγαλυτέρων 50 μέχρι 100.... Η Κοινότης Λαϊστικής ηρηνήθη να καταβάλη 50 λίρας προσβάλλουσα ανέχειαν. Εκ ταύτης βεβαίως και αι πλείσται κοινότητες του Ζαγορίου είπερ ποτέ και άλλοτε σήμερον μαστίζονται ως γνωστόν. Δια τούτο η Σεβ. Διοίκησις Ιωαννίνων θα επισύρη την ευγνωμοσύνην των κοινοτήτων, αν απαλλάξη ή ανακουφίση το Ζαγόρι των εκτάκτων τούτων συνεισφορών, αφού τα οικονομικά του κράτους είναι ανηρότατα....».

1912—1929

Κατά τον Κ. Λαζαρίδη «Ηπειρωτικός Αγών» 1972 Μαΐου 25. «Παλιχώρι. Η διαδρομή του πληθυσμού του χωριού αυτού είχαν αρχίσει αμέσως μετά την απελευθέρωσιν του 1913. Κατά το 1929 είχαν μείνει σ' αυτό μονάχα 5—6 οικογένειες που δεν μπορούσαν πια να κρατηθούν άλλο εκεί. Είχαν βρει κυριολεκτικά τον μελέα τους από τας διαφόρους ληστοϊκάς συμμορίας που κατέφευγαν καθημερινώς για να συντηρηθούν από τρώφιμα. Για το λόγο αυτό αναγκάσθηκαν οι ολίγοι αυτοί και πήραν τα μάτια τους. Έφυγαν άλλοι μεν για τη Λαϊστική και άλλοι για μακρινά μέρη».

Έγραψε Κ. Λαζαρίδης «Ηπειρωτικός Αγών» 1972, Παλιχώρι».

ΚΟΨΙΜΟ ΒΑΣΙΛΟΠΙΤΑΣ

ΑΓΙΟΣ ΜΗΝΑΣ. - Στις 14 Ιανουαρίου η αδελφότητα Αγίου Μηνά, έκοψε την πρωτοχρονιάτικη πίτα της, μέσα σε ατμόσφαιρα πολύ ωραία, λόγω του περιβάλλοντος και της θέσης

του ξενοδοχείου «Μον - Παρνέ» στην Πάρνηθα.

Θερμά συγχαρητήρια στο Διοκ. Συμβούλιο της αδελφότητας για την ωραία πρωτοβουλία. Ευχόμαστε καλή χρονιά και του χρόνου.

Άννα Τζουμάκα - Βακόλα

Η συνέχεια της μελέτης «Η ΠΑΙΔΕΙΑ ΣΤΗΝ ΗΠΕΙΡΟ» (1292—1930) λόγω ύλης θα δημοσιευθεί στο επόμενο φύλλο.

Το ΖΑΓΟΡΙ μας

Η Λαμπριάδειςος Σχολή

Το Ζαγόρι φημιαμένο από παλαιά, πάντοτε όμορφο αλλά και τόσο κοντά στα Γιάννενα, είναι μια ωραία εκδρομή για όλους, με πολλά ενδιαφέροντα στοιχεία, όπως και Σχολές που συντηρούν την παραδοσιακή μας λαϊκή τέχνη.

Στα χωριά Άνω Πεδινά (π. Σουδενά), λειτουργεί αδιάλειπτα από το έτος 1933 η Λαμπριάδειςος Σχολή, που συντηρείται από το κληροδότημα που Ιωάννης Λαμπριάδης.

Ο Ιωάννης Λαμπριάδης, καταγόμενος από τα Άνω Σουδενά, έζησε τα πρώτα του χρόνια στη Ρουμανία ή στην Οδησσό της Ρωσίας. Ενώρις όμως εγκαταστάθηκε στην Κέρ-

Γράφει η ΜΑΙΡΗ ΚΩΣΤΗ

υρά, όπου και απέκτησε μεγάλη περσοφιλία, την οποία με διαθήκη του έφησε για την εκπαίδευση των κοριτσιών της πατρίδας του. Για πολλά χρόνια την περιουσία του την διεκδικούσαν οι συγγενείς του, αλλά τελικά η επιθυμία που διαθέτου υλοποιήθηκε το 1933. Γι' αυτό δόθηκε ο τότε Μητροπολίτης Ιωαννίνων Σπυρίδης, η γνωστή λαογράφος Αγγελική Χατζημυράλη και ο Ζαγορίσιος Νίκ. Γεωργιάδης, διευθυντής Τραπεζής.

Για πολλά χρόνια η Σχολή στεγάστηκε στο κτήριο του Παρθενωγείου του χωριού, αλλά εδώ και 10 περίπου χρόνια, χάρις στις προσπάθειες της σημερινής Διαχειριστικής Επιτροπής, η Λαμπριάδειςος απέκτησε ένα ωραίοτατο ιδιόκτητο οίκημα, όπου και στεγάζεται.

Στη Λαμπριάδειςος μπορούν να φοιτήσουν κορίτσια, άλλοτε απόφοιτες Δημοτικού, σήμερα Γυμνασίου, στα οποία η διδασκαλία, η προφή και διαμονή παρέχονται δωρεάν. Η εκμάθηση διαρκεί περίπου 3 μήνες. Διδάσκονται η υφαντική, η ταπητουργία, το κέντημα, αλλά και το νοικοκυριό, τόσο απαραίτητο για κάθε γυναίκα.

Από φέτος οι μαθήτριες της Σχολής, έχουν κι ένα ιδιαίτερο ευεργέτημα, που είναι ένα ικανό μηνιαίο επίδομα, από Πρόγραμμα της Ε.Ο.Κ. Μια Σχολή όπου οι μαθήτριες όχι μόνο μαθαίνουν τέχνη, αλλά ενθαρρύνονται κιόλας!

Μέχρι σήμερα από την Λαμπριάδειςος έχουν υποστηρίξει περίπου 500 κορίτσια, που ανάλογα ασχολήθηκαν και πολλά απ' αυτά διηύθυναν με επιτυχία, σχολές ταπητουργίας και υφαντικής.

Οι πόροι της Σχολής είναι τα ενοίκια από τα ακίνητα που Λαμπριάδης στην Κέρκυρα, αλλά σήμερα δεν επαρκούν. Μέχρι το 1981-82, το Κράτος επιδοτούσε τη Λαμπριάδειςος, αλλά σήμερα δεν διατίθεται ούτε μία δραχμή, αν και λειτουργεί υπό την εποπτεία των υπουργείων Παιδείας και Οικονομικών. Ευτυχώς που εργαζόταν στην όλη προσπάθεια είναι η Ριζώριος που την επιδοτεί για να μπορέσει να επιδώσει.

Η Σχολή διευθύνεται από Διαχειριστική Επιτροπή της οποίας πρόεδρος είναι η Μητροπολίτης Ιωαννίνων. Σ' αυτή μετέχουν οι Ζαγορίσιοι γιατροί Γ. Δόνος, Αθαν. Φωτιάδης, Γ. Βίκας, ο Ζαγορίσιος μεγαλέμπορος Κ. Γκιωλέτσας, ο διδάσκαλος —Ζαγορίσιος— κι αυτός— Γ. Δούβλης (γραμματέας), καθώς και η Αρ. Λάμπια, Λέκου. Μέλος της ήταν και ο αείμνηστος Μάνθος Παπαναυγίου, καθηγητής Καλών Τεχνών.

Τα θαυμάσια εργοτήρια της Σχολής, που όλα είναι χειροποίητα, δουλεμένα με πολλή επιμέλεια και με θαυμάσιο συνδυασμό χρωμάτων, διατίθενται σε πολύ προσιτές τιμές. Οι υφαντάτες κουρτίνες, οι υπέροχοι τάπητες και όλα τα υφαντά, μπορούν να στολίσουν οποιοδήποτε χώρο (σαλόνια, τραπεζαρίες, γραφεία, κ.λπ.) σε μοντέρνο ή κλασικό ρυθμό.

Αξίζει μια επίσκεψη στη Σχολή, που είναι τόσο κοντά (μόνο 35') και συγχρόνως ένας ωραίος περίπατος.

Στη Σχολή την διέυθυνση έχει η Κατίνα Ζουμπέκη—Χαριαϊάδου, ενώ υπεύθυνος για την Υφαντική είναι η Σταυρούλα Μπακογιάννη και για την Ταπητουργία η Μιράντα Κασαβριά.

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΚΘΕΣΗ ΑΣΠΡΟΜΑΥΡΗΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΣ ΜΕ ΘΕΜΑ «ΗΠΕΙΡΟΣ»

Οργάνωση: Ηπειρωτική Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών Ιωαννίνων

Η Ηπειρωτική Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών, διοργανώνει Πανελλήνια διαγωνισμό και έκθεση ασπρόμαυρης φωτογραφίας, με θέματα που έχουν σχέση με την Ήπειρο και αναφέρονται στο τοπίο, τα ήθη και έθιμα, τον λαϊκό πολιτισμό, τα μνημεία και τις αρχαιότητες, την λαϊκή τέχνη και αρχιτεκτονική, τις εικόνες της καθημερινής Ηπειρωτικής ζωής και άλλα θέματα.

Κάθε διαγωνιζόμενος θα πρέπει να υποβάλει στην Ηπειρωτική Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών μέχρι 5 φωτογραφίες διαστάσεων 30 έως 40 εκατοστών της μεγάλης πλευράς και 24 έως 30 εκατοστών της μικρής πλευράς.

Τελευταία προθεσμία υποβολής ορίζεται η 30 Απριλίου 1980. Θα απονεμηθούν 3 χρηματικά βραβεία 30.000, 20.000 και 10.000 δραχμών και τρεις έπαινοι.

Για περισσότερες πληροφορίες, ζητείστε λεπτομερή Κανονισμό συμμετοχής από τα φωτογραφικά Κε-ποστήματα των Ιωαννίνων ή τηλεφωνείτε στον αρμόδιο του Διοικητικού Συμβουλίου της Ηπειρωτικής Στέγης Κ. Ε. Παναγιωτίδην τηλέφωνο 0651) 22.525.

Η ΚΑΛΟΜΟΙΡΑ Σ' ΕΦΕΡΕ...

Η καλομοίρα σ' έφερε στην τυχερή ζωή μου και σ' έστησε σαν Παναγιά μέσα στην προσευχή μου.

Ήταν η ώρα η καλή, της άνοιξης η ώρα, πούτον γαλάζιοι οι ουρανοί, η πλώση ανθοφόρα!

Τ' ανθόνα μέσα στις φωλιές αγάπες στραγουδούσαν, στις όχθες γάργαρα νερά ανθούς δροσολογούσαν...

Και σφίξαμε τα χέρια μας και τις καρδιές αντάμα και δώσαμε όρκο στο Θεό, πιστό και άγιο τάμα,

να πορευτούμε στοργικά στον βίον τ' αγηφόρι, να κοινωνήσουμε οι δυο όσες στο δρόμο βρούμε,

λαχτάρες, πόνους, χαλασμούς, μπόρες κι αγριοκαίρια, λουλουδιασμένες άνοιξες, της μέτης καλοκαίρια!

Ευλογημένη απ' το Θεό η μακρινή μας στράτα! στρωμένη ήταν με μοσχάνθους και μετρημένα βιάτα!

Τώρα στο λιοθαύλεμα, που φτάν' αργά το βράδυ, κυνηγιά κι ανάδυνα οι δυο ψυχές ομαδι

ν' απαλοφερονγίσουνε στους χλοερούς τους τόπους σφιχταγκαλιάζοντας γλυκά, όσους είδαμ' ανθρώπους!..

Στις παραδείσιες ομορφιές, που τον χωριού να μοιάζουν σε δρύσες, δάση, ανθοπλαγιές και σ' εκκλησιές ν' αγιάζουν!

ΤΑΚΗΣ ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ

«ΤΟ ΣΚΑΜΝΕΛΙ»

ΥΠΟΜΝΗΜΑ Κοινοτήτων Λάιστας, Ηλιοχωρίου, Βρυσσχωρίου και Συλλόγων «Η Λάιστα», «το Ντομπρίνοβο», «Η Λισενίτσα»

Προς τον κ. Νομόρχη Ιωαννίνων

Κύριε Νομόρχη,

Στα πλαίσια της καλοπροαίρετης επαφής με τους εκπροσώπους της πολιτείας, επιθυμούμε να εκδώσουμε για μια ακόμη φορά ένα από τα σημαντικότερα και ζωτικότερα προβλήματα που απασχολούν τα τρία χωριά μας τη Λάιστα, το Ηλιοχώρι και το Βρυσσχωρί. Αυτό σχετίζεται με την ασφαλοποίηση του οδικού δικτύου Σκομινελίου — Γυφτοκάμπου — Λάιστας — Ηλιοχωρίου — Βρυσσχωρίου.

Ήδη από το 1982 περιμέναμε ότι το ζωτικό αυτό πρόβλημα θα είχε επιλυθεί και πως σε ελάχιστο χρονικό διάστημα θα βλέπαμε στα χωριά μας να έχει φθάσει άσφαλτος, κυρίως στο σημάδι ανάπτυξης μιας περιοχής. Δυστυχώς οι προσδοκίες μας διαφεύσαν. Η τμηματική ασφαλοποίηση του οδικού δικτύου γίνεται με βραδύ κίνητο ρυθμό. Για παράδειγμα το 1987 διατέθηκε πίστωση 18.000.000 δραχμών και ασφαλοστρώθηκαν μόνο 1.600 μέτρα. Το 1988 διατέθηκε η ίδια πίστωση και κατά πρόπο ανεξήγητα ασφαλοστρώθηκαν 1.200 μέτρα. Χωρίς πολλές τεχνικές γνώσεις ο καθένας οδηγείται στο συμπέρασμα ότι δεν διαβέβαισαν όλες οι πιστώσεις για την ασφαλοποίηση του δρόμου. Γιατί 36.000.000 δραχμ. την στιγμή που οι Κοινοότητες ζήτησαν πρώτα να ασφαλοστρωθεί όλα τα οδικά δίκτυα των χωριών Λάιστας — Ηλιοχωρίου — Βρυσσχωρίου και μετά να γίνουν τα οδοτεχνικά έργα, έπρεπε στον υπάρχοντα δρόμο να έχουν ασφαλοστρωθεί 7.000 μέτρα και όχι 2.800 μέτρα...

Κύριε Διευθυντά,

Στο βιβλίο μου που κυκλοφόρησε «Το Σκαμνέλι», αναγράφονται μερικά σφάλματα, τα οποία δεν ήταν δυνατόν να διορθωθούν, γιατί εξεδόθη στην Αθήνα.

Σας παρακαλώ για την αποκατάσταση των σφαλμάτων ή αβλεψίας μου δημοσιεύσατε το παρόν μου.

1) Στη σελ. 20 αναγράφεται για τον Ντούβλη ότι ήταν απ' τη Δόλια. Ήταν απ' τη Βωδούσα, το επιβεβαιώνει το τραγούδι που τραγουδιέται και τώρα «του Λόλα Ντούβλη», στη Βωδούσα.

Με παρέσυρε η πληροφορία του Λαμπριάδη.

2) Στη σελ. 42 η Ουρανία Βολανάκη επλήρωσε λύτρα 50 λίρες και όχι 150.

3) Στη σελ. 69 να αναγραφεί «σ' δελφή» και όχι ανελιά.

4) Για τα θύματα της περιπέτειας του Σκαμνελίου έγραψα ελάχιστα για το 1912, το λέω άλλωστε πως είναι το ορόσημο, το έτος αυτό για ό,τι γράφω. Μεταξύ των θυμάτων είναι ο Βασίλειος Βουλζιώτης και ο Μήτσος ο γιδοφάρς εκτός του Παπαγιάννη. Όλα όσα έγιναν πρέπει να γραφεί ολόκληρα χρονικά αρκετών διαστάσεων με πολλές λεπτομέρειες, γεγονότα που δεν το περιέλαβα στο ιστόρημα.

Δεν αναφέρομαι σε άλλα μικροσφάλματα.

Σας ευχαριστώ ΟΔΥΣ. ΦΡΑΓΚΟΥΛΗΣ

Το υπόμνημα αυτό αποτελεί την αρχή νέων συλλογικών κινητοποιήσεων. Αυτές θα κλιμακωθούν μέχρι την τελική επίλυση του προβλήματος, δηλαδή με την ασφαλοποίηση του οδικού δικτύου που συνδέει τα παραπάνω χωριά.

Οι Πρόεδροι

Το ΖΑΓΟΡΙ μας

ΣΕΛΙΔΑ 28

Το καλό να λέγεται

Το περασμένο καλοκαίρι η «Εφορεία νεωτέρων μνημείων» της Νομαρχίας μας, η «Αρχαιολογία» όπως τη λέει ο λαός, ύστερα από σχετική πίστωση, που της δόθηκε, κι ακόμα μετά από προσεκτική φωτογράφιση και μελέτη της συντήρησης παλαιών γεφυριών, στο Σκαμνελίτικο και Τσεπελοβίτικο ποτάμι, από τεχνικούς της τον προηγούμενο χρόνο, εγκατέστησε ένα συνεργείο οικοδόμων, έφερε υλικά, για τη συντήρηση των παραπάνω τριών γεφυριών, που ήταν «στο Ζυγκί» που λέμε, για να καταρρεύσουν...

Πριν ένα δυο χρόνια, βρεθήκαμε, δυστυχώς, αντίδικοι με την παραπάνω Υπηρεσία. Και τούτο από παρεξήγηση που προήλθε, όχι από σωστή πληροφόρηση...

Τώρα, ύστερα από αμοιβαία εξήγηση, το θέμα έληξε και η παρεξήγηση διευθετήθηκε. «Αγία δίκως μάλωμα, δεν έχει νοστιμάδα» λέει το λαϊκό στιχολάκι...

Ας είναι. Τώρα όλα ξεχάστηκαν.

Οι εργασίες συντήρησης ξεκίνησαν σωστά, με νοικοκυρεμένη σκέψη και σχετικές οδηγίες στους μαστόρους. Αρχισαν πρώτα από το δίτοξο γεφύρι του «Κυρ' Αλέξη», μια και ήταν πιο μακριά και δεν είχε και καλό δρόμο.... Και συντηρήθηκε και νοικοκυρεύτηκε και τώρα δεν τρέμει από τη μάζα του λασπόνερου του βουρκωμένου ποταμιού, στις μεγάλες και φοβερές κατεβασίες του... Και όμα οι εργασίες τελείωσαν και το έργο παραδόθηκε, οι μαστόροι κατέβηκαν παρακάτω στο γεφύρι «Γάτσιου» κάτω από το Τσεπελοβο...

Σ' αυτό οι εργασίες ήταν πιο δύσκολες. Μεγάλο το γεφύρι, ψηλό, με πολλές ζημιές, πάρα πολλές.

Οι μαστόροι το περιεργάστηκαν πρώτα και με το έμπειρο μάτι τους ξεχώρισαν και σημάδεψαν τις ανάγκες του τις μεγάλες, και ξεκίνησαν σωστά

τη δουλειά τους, με προσοχή, ευσυνειδησία, όχι βιαστικά και επιπόλεια, νοικοκυρεμένα που λέμε, με μεράκι...

Το χωριό τους παραστάθηκε και τους πρόσφερε, ό,τι ήταν δυνατό. Πολλές φορές κινδύνεψαν, όμως μ' επιμονή, υπομονή και σωστή μαστοριά, κατάφεραν να του δώσουν την προηγούμενη μορφή του, να το κάνουν όμορφο, γερό, νοικοκυρεμένο... Έκλεισε 185 χρόνια ζωής από το 1804 που ο Τσεπελοβίτης Λάμπρος Γάτσιος, ξόδεψε χιλιάδες γρόσια, για να το χτίσει, θα ήταν άδικο να καταρρεύσει.

Από μέσα ένα ολόψυχο «ΕΥ-ΓΕ» στην Υπηρεσία πρώτα και στους λεβέντες μαστόρους, που με τόσο ζήλο δούλεψαν.

Πιστεύουμε πως το ερχόμενο καλοκαίρι θα συντηρηθεί και το «Παλιόγεφυρο» που ορθώνει, στην αρχή του Βίκου, το μπόι του, σαν τοξωτή Ζαγορίσια εξώπορτα. Ακόντες πολλούς στέκει ολόρθο θεμελιωμένο στον απροσέλαστο γκρεμό. «Προ αμνημονεύτων χρόνων χτίστηκε», γράφει ο Λαμπριάδης μας...

Ας μου συγχωρήσει η Υπηρεσία την παρακάτω υπόδειξη: Θα πρέπει να διορθωθεί και το δρομάκι και να μπουν στηθαία στο γεφύρι, για να μπορούν οι τουρίστες, και είναι πολλοί, να ανεβαίνουν με ευκολία και να το περιεργάζονται. Είναι τόσο παράξενο εκεί που το στήσανε...

Ε. Γ.

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ

Ο συμβολαιογράφος Νικόλαος Κανόρας, προσέφερε στο Σχολείο, το ποσό των 10.000 δρχ., εις μνήμην της αδελφής του Κλειώς, με την συμπλήρωση ενός χρόνου από το θάνατό της.

Τον ευχαριστούμε.

★

Ο κ. Μενέλαος Βάδας, προσφέρθηκε να προβάλλει αλάτι στο Γηροκομείο Ιωαννίνων όταν οι γυναίκες του Συλλόγου έκαναν μια μικρή εκδήλωση.

Τον ευχαριστούμε.

Π. Σ. Ασπράγγεων

ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΣΗΜΕΡΑ, ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΑΥΡΙΟ

(Συνέχεια από τη σελίδα 20)

γανηθούμε, όχι ύστερα από δυο χρόνια σ' ένα Γ' Συμπόσιο Λόγου, αλλά όσο πιο σύντομα γίνεται σ' ένα «Συνέδριο έργου». Κι όχι για να μιλήσουμε απλώς για τις προοπτικές του αύριο, αλλά για να ελέγξουμε, να διαμορφώσουμε και να δραματολογήσουμε τις προοπτικές αυτές, με την άγρυπνη, στοιχειοθετημένη και συνεχή παρέμβασή μας, έτσι ώστε την τελευταία λέξη στο ΠΟΙΟ θα είναι το αυριανό Ζαγόρι να την έχουμε εμείς οι Ζαγορήσιοι κι όχι κάποιοι άλλοι... Κι αυτοί οι «άλλοι» βρίσκονται πα «πρό των πυλών» με ορατό τον κίνδυνο να γίνουν οι Ζαγορήσιοι ξένοι και «χουσιμεκιάρηδες» στον τόπο μας.

ΕΚΘΕΣΗ ΑΓΙΟΓΡΑΦΙΑΣ ΚΑΙ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ ΤΟΥ ΚΑΠΕΣΟΒΙΤΗ ΚΩΣΤΑ Ι. ΒΑΡΖΩΚΑ

Νάτος πάλι, με μια νέα έκθεση Αγιογραφίας και Ζωγραφικής, από τις 8 ως τις 29 του Γενάρη 1989, ο Κώστας Βαρζώκας, ο συνταξιούχος Καπεσοβίτης δάσκαλος.

Με το αρθράκι μου τούτο, θέλω να συγχαρώ μ' όλη μου την καρδιά, τον εκλεκτό Ζαγορίσιο δάσκαλο, και ζωγράφο της ομορφιάς του Ζαγοριού μας.

Τούτη τη φορά πλούτησε την ωραία έκθεση, με πολύ προσεγμένες Αγιογραφίες, που με λίγη ακόμα προσπάθεια, δε θα τις ξεχώριζες, από παλαιές Ζαγορίσιες Αγιογραφίες...

Ο Κώστας Βαρζώκας δούλεψε με μεράκι, για να μπορέσει να παρουσιάσει κάτι το άψογο, το τέλειο, όπως τούτη η έκθεση...

Με την Αγιογραφία, που αποτελούσε ένα αρκετά μεγάλο τμήμα της έκθεσης, φάνηκε καθαρά, που καλά λέω εγώ, «πως κρατάει η σκούφια του», από τους θρυλικούς Αγιογράφους του Καπεσοβίου τους «Μπουγάδες», που ιστόρησαν ασκόλαστες εκκλησίες και μοναστήρια και που δημιούργησαν «Σχολή» στο Καπέσοβο, τα παμπάλαια εκείνα χρόνια, στην οποία διδάχτηκαν την Αγιογραφία ονομαστοί ζωγράφοι από το Τσεπελοβο και από τους Καλαρρύτες, όπως συνάγεται, από σχετική επιγραφή σε εικόνα στο μαναστήρι του Αγιάνη, στο Ρογκοβό Τσεπελοβο (1774).

Απ' αυτούς του θαυμαστούς Αγιογράφους κληρονόμησε την έφεση, για την Αγιογραφία και τη Ζωγραφική... Τη βραδυά των εγκαινίων γεμάτη η αίθουσα της έκθεσης από κόσμο και ιδιαίτερα από Ζαγορίσιους. Κι αυτός γεμάτος ευγενική διάθεση, όπως πάντα, δέχονταν τους επισκέπτες και τους ξεναγούσε, βοηθούμενος από τη θαυμάσια κόρη του Άννα και τον εκλεκτό γιομπρό του δικηγόρο Λάκη Ντιναλέξη, Ζαγορίσιο κι αυτόν.

Ο Κώστας Μπαρτζώκας, ας με συγχωρήσει που τον λέω έτσι, από πολύ νεαρός ασχολήθηκε με τη Ζωγραφική, την έρευνα, τη λαογραφία, τη συγγραφή και την ιστορία επιφανών ανδρών του Καπεσοβίου. Ακούραστος ερευνητής και μελετητής του τόπου του...

Για το Βίκο, το θαυμαστό αυτό φαράγγι του Ζαγοριού μας, που το γνωρίζει άρστα, από τις ασκόλαστες εκδρομές σ' αυτό, έγραψε ωραίοτατο, κυριολεκτικά, βιβλιαράκι «οδοιπορικό». Έτσι τα πιο πολλά έργα του με θέματα από το Βίκο, άψογα στην εκτέλεση, αποτελούσαν το πιο μεγάλο κι εντυπωσιακό τμήμα στην έκθεση.

Ωραίοτατα τοπία, όπως «ο Μεγαλάκκος», «ο Ρογκοβόρ», «το Μπουριό», «το Σελάτο», «το Κλήμα», «το Σνιτ», «τα Στενά τ' Καρέτ» κ.λπ. προκάλεσαν ευμενέστατα σχόλια και θαυμασμό μα και το δέος των επισκεπτών, της ωραίας αυτής προσπάθειας του φίλου του Κώστα Βαρζώκα, που πάντα του αρέσει, τρομερά, το κάθε ωραίο...

Με την έκθεση αυτή των θαυμάσιων Ζαγορίσιων τοπίων, ο Κώστας Βαρζώκας προσφέρει, στο Ζαγόρι και στο χωριό του, το ιστορικό Καπέσοβο, πολύτιμη υπηρεσία και συντελεί στην ανάπτυξη του τουρισμού, που όλοι πιστεύουμε πως, με την ανάπτυξη του, το Ζαγόρι, η ωραία μας πατρίδα, θα δει μιαν άνθηση κι ίσως μιαν αναγέννηση...

Μπράβο σου φίλτατε Κώστα.

Ε. Γ.

«ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΓΕΩΡΓΙΤΣΗ»

● Συνέχεια από τη σελ. 26

της είχε φάρμακα όλων των ειδών που τα χορηγούσε δωρεάν σε όσους δεν είχαν την οικονομική δυνατότητα να τ' αγοράζουν. Διακρίνονται ακόμα οι γυάλινες προθήκες.

Τελευταίο παιδί του Γεωργίτη· Εφέντη ήταν ο Νέστορας. Σπούδασε δικηγόρος. Διακρίθηκε για την Εθνική δράση και τη δημοσιογραφία. Διατηρούσε δικηγόρικό γραφείο στα Ιωάννινα, όπου και πέθανε το 1937. Δεν είναι γνωστό αν είχε αποκτήσει οικογένεια. Άγνωστο παραμένει ακόμα κάθε σχετικό με τις 2 κόρες του Γεωργίτη· Εφέντη. Ο γιατρός Αλέξ. Γεωργίτης δεν είχε την τύχη ν' αποκτήσει. Πέθανοντας το 1914, η σύζυγός του Άννα, υιοθέτησε την Ελευθερία Π. Μπίκα από το Κουκούλι. Έτσι η οικία Γεωργίτη περιήλθε στην Ελευθερία (μετέπειτα σύζυγο Χ. Πετρίκη). Για αρκετά χρόνια οι παλαιοί Κουκουλιώτες όταν ανέφεραν το σπύτι αυτό το αποκαλούσαν «σπύτι του γιατρού» (εννοώντας το Γεωργίτη).

Σύγχρονος του Γεωργίτη· Εφέντη υπήρξε και κάποιος Δημήτριος που γράφεται και αυτός Δημήτριος Γεωργίτης. Δεν είναι εξακριβωμένο ποια ήταν η μεταβολή τους συγγένεια. Εκείνο που είναι γνωστό είναι ότι κάποιο απ' τα παιδιά του ονόματι Γεώργιος, βρέθηκε εγκαταστημένο στη Δόλινη Ζαγοριού. Είχε 4 παιδιά. Το Δημήτριο, τον Αριστέλη, τη Μαρίνα και την Ελένη, που είναι σήμερα όλα στη ζωή.

Κουκούλι

Α. Κ. Α.

ΠΡΙΝ ΑΠΟ 52 ΧΡΟΝΙΑ

15.3.1937

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟΝ

Θ' αποτελεί ασφαλώς παράλειψιν αν από των σελών της εγκρίτου Υμνών εφημερίδας δεν εσπεύδαμεν να εκφράσωμεν τας απείρους ημών ευχαριστίας και την ευγνωμοσύνην όλων των Κοινοτήτων Ζαγορίου προς την Α. Εξοχότητα τον υπουργόν Γενικού Διοικητικού κ.κ. Γ. Κυρίην δια τα παρ' αυτού επιδειχθέν σπογγικόν ενδιαφέρον κατάν την εις Ελλάμν επισημνν του δια την μετά πάσης λεπτομερείας εξετασιν και επίλυσιν πλειστον όσων Ζητημάτων του Ζαγορίου, Άπαντες οι πορευθεντες πρόεδροι των διαφόρων Κοινοτήτων του Ζαγορίου απεχώρησαν κατενδουσιασμένοι και με την θεοδιότητα ότι μια προσεχής επίσκεψις του κ. Γ. Διοικητού εις Ζαγόρι θα σημνήν την απαρχήν λήψεως ριζικωτέρων μέτρων δια την ανόρθωσιν και πρόληψιν της καταρρεούσης του.

Ο κ. Ι. Κυρίμης απέδειξε ήδη δι' έργων ότι είναι αντάξιός εκπρόσωπος της Εθνικής κυβερνήσεως των έργων και όχι μόνο των υποσχέσεων.

Ο Πρόεδρος του Συλλόγου Ζαγορισίων

ΗΛΙΑΣ Δ. ΤΣΕΠΗΣ

ΓΡΗΓ. ΒΑΡΖΩΚΑΣ, Αντιπρόεδρος

ΒΡΑΒΕΙΟ «EUROPA NOSTRA» ΣΤΟ ΠΑΠΠΙΚΟ

Πανευρωπαϊκή διάκριση λαμβάνει το Πάππικο, με τη μορφή τιμητικού μετάλλιου για το έτος 1988 από την «EUROPA NOSTRA», την διεθνή γνωστή συνομοσπονδία ευρωπαϊκών οργανώσεων περιβάλλοντος.

Με το τιμητικό μετάλλιο τιμάται η χώρα μας και η εργασία όσων συνετέλεσαν στην αναπαλαίωση πέντε αρχοντικών στο Πάππικο, του Ιωαννίνου, του Κατσορίδη και Λαγού, του Μουζά, του Αρχιμανδρίτη, που δόθηκαν για να διαμορφωθούν σε ξενώνας υψηλής ποιότητας και μετά δέκα χρόνια να επανέλθουν στους ιδιοκτήτες τους.

Αναφέρουμε τα ονόματα των μηχανικών, όσων γνωρίζουμε: α) Δημήτριος Καββαδίας, αρχιτέκτον, ο οποίος εκπόνησε τις μελέτες των αρχοντικών. β) Αλέξης Χατζηδάκης, αρχιτέκτον που διερεύνησε το χώρο και συνεργάστηκε στην εκπόνηση των μελετών. γ) Χρήστος Αναστασόπουλος και Ελισάβετ Παπαζώη, πολιτικοί μηχανικοί που εκπόνησαν τις στατικές μελέτες και είχαν την επίβλεψη των έργων. δ) Άρη Κωνσταντινίδη, που με την πρωτοβουλία και καθοδήγηση του ξεκίνησε το πρόγραμμα.

Τα πέντε τούτα αναπαλαι-

ωμένα αρχοντικά που σήμερα τα έχει μισθώμενα ο Ε.Ο.Τ. σαν ξενώνας, υπήρξαν η αφετηρία της παρουσιαζόμενης σήμερα ικανοποιητικής τουριστικής κίνησης στο Πάππικο, όπου ένας ξένος μπορεί να διανυκτερεύσει και να φάει αξιοπρεπώς.

Δυστυχώς οι Ζαγορισίοι που διέθεταν αρχοντικά, δεν συνέλαβαν την ωφελυμότητα του προγράμματος και δεν παρεχώρησαν τα σπύτια τους, μερικά από τα οποία σήμερα κινδυνεύουν να καταρρεύσουν.

Σ.Ε.: Δια την ιστορία αναφέρουμε ότι η πρόταση για αναπαλαίωση αρχοντικών στον Ζαγόρι, με δαπάνη του Ε.Ο.Τ., για να χρησιμοποιηθούν ως ξενώνας, έγινε από τον διευθυντή μας, τότε πρόεδρο του Πολιτιστικού Συνδέσμου Ζαγορισίων, κατά μίαν ιδιωτικήν επίσκεψιν στο Ζαγόρι με τον Γεν. Γραμματέα του Ε.Ο.Τ.

Η ΕΝΩΣΗ

ΤΩΝ ΖΑΓΟΡΙΣΙΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Η Ένωση των Ζαγορισίων Αθηνών, με το υπ' αριθμ. 894/15-1-89 έγγραφό της προς την Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών Νομαρχίας Ιωαννίνων, επισημαίνει τα ευπαθή σημεία του οδικού δικτύου στο Ζαγόρι, που δεν συμπεριλήφθησαν εις τον πίνακα των εκτελεσθέντων έργων αν και τα εισηγείται επί μίαν τετραετίαν.

Α'. Την ολοκλήρωση της διαμόρφωσης του οδικού δικτύου Άγιος Αθανάσιος Ασπραγγέλων — Διπόταμο — Ανθρακίτη και την ασφαλή στρωση μέρους αυτού, δεδομένου ότι η υπάρχουσα κατάσταση λόγω των βροχαπτώσεων καθιστούν προβληματική σε ορισμένα σημεία τη βατότητα.

Β'. Το ίδιο πρόβλημα υπάρχει και στο δρόμο Φλαμπουρρίου — Βοβούσης, όπως και στους δρόμους Γέφυρας Τσιπιανης — Δόλιανη, Μακρίνο και Γέφυρας Τσιπιανης προς Δεμάτι.

Γ'. Ο δρόμος προς Γυφτόκαμπο — Βρυσοχώρι και Λάιστα έχει ανάγκη μικρών τεχνικών έργων, η δε ασφαλή στρωση προχωρεί με μικρά θέματα κάθε χρόνο, παρά την μεγάλη διακίνηση φορτηγών αυτοκινήτων.

Δ'. Ο δρόμος Νεγιάδες — Φραγκάδες — Λεπτοκαρύα — Δόλιανη που παρουσιάζει μεγάλη τουριστική κίνηση γιατί διασχίζει το Ζαγόρι από Ανατολάς προς Δυσμάς πρέπει να φροντιστεί, ώστε να κυκλοφορούν αυτοκίνητα ΥΙ τύπου, εφ' όσον κομιά πρόσδος δεν προβλέπεται για ασφαλή στρωση.

Ε'. Η ένωση Αρίστης με τον δρόμο Κόνιτσας είναι επιβεβλημένη όπως και η διαπλάτυνση γωνίας μέσα στο χωριό που δεν επιτρέπει την διέλευση μεγάλου τύπου λεωφορείων, με αποτέλεσμα να μην είναι δυνατή η επίσκεψη Τουριστικών Λεωφορείων προς Βοδομή — Πόππικο και

ΣΤ'. Ο δρόμος προς Ιτέα — Πέ-

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΕΣ

ΔΕΚΑΤΗ ΥΠΟΜΝΗΣΗ

Οι νεκρολογίες δεν μπορεί να είναι μακροσκελείς.

Ο περιορισμένος χώρος του περιοδικού μας διαθέτει 40 περίπου σειρές, αρκετές ν' αναφέρουν τη βιογραφία και τα προσόντα του μακαρίτη.

Τις μακροσκελείς είμεθα υποχρεωμένοι να περιορίζουμε. Η διαφορετική μεταχείριση, μας εκθέτει.

ΗΛΙΑΣ ΜΙΧ. ΜΑΝΤΖΙΟΣ

Τον περασμένο Δεκέμβρη πέθανε στην Αθήνα, ύστερα από ανίατη ασθένεια ο χωριανός μας Ηλίας Μιχ. Μαντζιος. Στο Τσεπέλοβο γεννήθηκε, μεγάλωσε κι έμαθε γράμματα ο Ηλίας. Τ' αγαπούσε πολύ το χωριό, όμως μια και η οικογένειά του κατέβηκε στα Γιάννινα αναγκάστηκε με πολλή λύπη, να την ακολουθήσει.

Εργάστηκε στα Γιάννινα για καιρό, όμως έφυγε για να βρη καλύτερη τύχη πιο κάτω κι έφτασε στην Αθήνα.

Παντρεύτηκε μια κοπέλλα από το χωριό μας, τη Μαριάνθη Γεροκώστα, εργατική και νοικοκυρεμένη. Έζησαν μαζί χρόνια ευτυχισμένοι και πρόκοψαν. Καλονοικοκύρης ο Ηλίας, πράος, άσιος, δουλευτής και απ' όλους αγαπητός.

Τι να πης όμως, η κακιά αρρώστεια χτύπησε τον Ηλία και στα ογδόντα του χρόνια «μας άρθεσαν χρόνια» και χώρισε το ευτυχισμένο ζευγάρι.

Η θουμάσια γυναίκα του, εκτελώντας την τελευταία του θέληση, τον έφερε στο Τσεπέλοβο και τώρα αναπαύεται στον Αϊ Θανάση μας.

Ο Θεός να τον αναπαύσει με τους δικαίους και να παρηγορήσει την πονεμένη γυναίκα του και την αδελφή του.

Ε. Γ.

ΚΩΣΤΑΣ Ι. ΡΑΠΤΗΣ

Στις 11 Δεκεμβρίου π.έ. απεβίωσε στην Αθήνα από εγκεφαλικό, ο λαμπρός και αδέχαστος ιατρός από την Πέτρα ΚΩΣΤΑΣ Ι. ΡΑΠΤΗΣ, ετών 69.

Ο αείμνητος Κώστας γεννήθηκε και έζησε τα παιδικά του χρόνια στο αγαπημένο του χωριό όπου και τελείωσε το Δημοτικό Σχολείο. Κατόπι ταξίδεψε στη Ρουμανία κοντά στον αρτοποιό πατέρα του και στα αδελφία του, όπου εφοίτησε και τελείωσε το Ελληνικό Γυμνάσιο του Βουκουρεστίου. Στη συνέχεια σπούδασε

τρα — Σίσταίνα, να τύχει επισκευής, ώστε να καταστεί βαθιά σε παντός τύπου αυτοκίνητα.

Η Ένωση επιπλέον δια μακρών εγγεί την ανάγκη των παραπάνω έργων σε μία περιοχή που οι πλουτοπαραγωγικές της πηγές πολλά ήθελαν προσφέρει στην εθνική οικονομία.

στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και πήρε το πτυχίον του παθολόγου ιατρού.

Στρατεύθηκε το 1941 και στο διαστημα της Κατοχής σαν φλογερός Έλληνας πατριώτης κατατάχθηκε από τους πρώτους στις Εθνικές Ομάδες Ελλήνων αντάρτων — ΕΔΕΣ και πρόσφερε εξαιρετικές εθνικές υπηρεσίες σαν πολεμιστής και σαν ιατρός στο Γενικό Αρχηγείο. Η πατρίδα τον έτιμησε με Μετάλλια της Εθνικής Αντιστάσεως. Μετά την απελευθέρωση δημιούργησε με την κυρία Θεοδώρα συμπλημενιστριά του ως νοσοκόμα, μια υποδειγματική οικογένεια.

Γρήγορα εξελίχθηκε σε άριστο και φημισμένο ιατρό. Υπηρετήσε ως ιατρός στο Νομό Βοιωτίας, στη Λιβαδιά, στον Ορχομενό πολλά χρόνια μέχρι του θανάτου του και στο Ι.Κ.Α. Δ/ντής. Έχαιρε μεγάλης εμπιστοσύνης, εκτιμήσεως και αγάπης, διότι ως ιατρός ήταν άριστος επιστήμονας με πνευματικό και ηθικό καταρτισμό, ιατρική συνείδηση, ιαίσθημα ευθύνης για τους ασθενείς του, συμπεριφερόμενος πολλοίς προς τους απόρους σαν καλός Σαμαρίτης.

Μα και σαν άνθρωπος ήτανε εξαιρετος χαρακτήρας, με πλούσια χαρίσματα και αρετές, γεμάτος αισθήματα κοινωνικά, αλtruιστικά και αγάπης. Πραγματικός Χριστιανός.

Ποτέ δεν λησμόνησε την ιδιαίτερη πατρίδα, που τακτικά επισκεπτόταν και με προθυμν ανίσχυε οικονομική την Εκκλησίαν, το Σχολείον και τη Δεελφότητα.

Ο θάνατός του έπесе σαν κεραυνός. Χτυπήσανε πένητμα οι καμπάνες Πολλά μότια δάκρυσαν. Η κηδεία που έγινε στο Ναό του Α' Νεκροταφείου Αθηνών, όπου έτρεξαν να παρευρεθούν συγγενείς, συμπατριώτες και πλήθος κόσμου από τον Ορχομενό και τη Λιβαδιά, για να δώσουν τον τελευταίον ασπασμόν με δάκρυα θαθείας ευγνωμοσύνης.

Ο Αρχιμανδρίτης Ορχομενού, πότηρ ΔΟΣΙΘΕΟΣ, που πρόσθη της νεκρωσίμου Ακολουθίας, εξεφώνησε συγκινητικούς επικήδειον λόγον.

Απευθύνω από τα βάθη της καρδιάς μου σαν συγγενής, και επίτιμος Πρόεδρος της Δεελφότητας, θερμά συλλυπητήρια και εγκάρδιες ευχές παρηγορίας στη θαρπνευθούσα ούλγη κ. Θεοδώρα, στις θυγατέρες του διδκ. Τζένη και κ. Ελένη, στο γαμβρό του κ. Κεραμόρη, Νομάρχη Κοζάνης, στον αδελφό του Αντώνη οικογενειακά και στα εγγόνια και ανειμίδια και σε όλους τους συγγενείς του. Η καλύτερη παρηγορία τους είναι η καλή υστεροφημία που άφησε ο υπέροχος αυτός ιατρός και άνθρωπος.

Ας είναι ελαφρό το χόμα της Αιτικής που τον σκέπασε. Και ας χαριζέι ζωήν, υγείαν και κάθε εν Χριστώ ευτυχίαν στην οικογένειάν του.

«Αιωνία σου η μνήμη αδέχαστε πότηρ Κώστα».

ΑΓΓΕΛΟΣ Κ. ΔΑΛΑΓΓΕΛΗΣ

Επίτιμος Πρόεδρος Δεελφότητας

Βύρωνα Βαρζώκα:

ΟΔΥΣΣΕΑ ΦΡΑΓΚΟΥΛΗ:
«Τ Ο Σ Κ Α Μ Ν Ε Λ»

Με την κυκλοφορία τον τελευταίο καιρό, του βιβλίου του Οδυσσέα Θεοφ. Φραγκούλη, επίτιμου Λυκείαρχη, «Το Σκαμνέλι» — έκδοση του Συνδέσμου Σκαμνελιτών, με επιμέλεια του φίλου Κώστα Γ. Θεοδοσίου — προστέθηκε ένας ακόμη κρίκος στη βαλυσίδα των βιβλίων για το Ζαγόρι και τα χωριά του. Καρπός μεγάλης αγάπης, λατρίας για το χωριό του το Σκαμνέλι, το βιβλίο αποτελεί για το συγγραφέα έργο ζωής. Σ' αυτό συγκεντρώσε όλα όσα — και δεν είναι λίγα — μέχρι τώρα κατόρθωσε με περισσή φροντίδα και

στοργή να συλλέξει, να καταγράψει, να διασώσει. Έχοντας τη μεγάλη κληρονομιά, το αρχείο — αν κι όχι όλο — του παππού του Δημητρίου Φραγκούλη και την ανεξάντλητη σε γνώση και πείρα πηγή του πατέρα του Θεοφάνη — μιας απώ τις πιο σπουδαίες ζαγορισιες προσωπικότητες των τελευταίων χρόνων — μαζί με τα όσα ο ίδιος έζησε και γνώρισε στα παιδικά, κυρίως, χρόνια του, (όταν στο Σκαμνέλι και σ' όλα τα Ζαγοροχώρια η ζωή ήταν ακόμη έντονη και πλούσια), κατόρθωσε να ξαναζωντανέψει το χωριό του και να δώσει την εικόνα του και τη ζωή του μ' όλη του την αίσλη, την αρχοντιά και την ομορφιά του. Έδωσε γι' αυτό, όπως ο ίδιος γράφει στην αρχή «όλη την ψυχή, αυτό το είναι» του.

Το βιβλίο χωρίζεται σε δύο κύρια μέρη: το ιστορικό και το λαογραφικό. Στο πρώτο, που με ταπεινοφροσύνη ονομάζει «Μικρή συμβολή στην ιστορία του Σκαμνελιού», αφού κάνει μια σύντομη αναφορά στη γεωγραφία, την ετυμολογία και την πολύ ποιά ιστορία του χωριού, που μένει, όπως όλων των Ζαγοροχωριών, ακόμα σκοτεινή, περιγράφει τα αξιολογότερα γεγονότα αρχίζοντας από τον 17ο αιώνα, χαρακτηριστικό χρονικό όριο για το χωριό κι όλο το Ζαγόρι. Γιατί τότε το Ζαγόρι προβάλλει την απαρύμλλη, τη μοναδική παρουσία του, για να φτάσει σε ύψος το σημείο τους

δου ακόλουθους αιώνες. Επίσης παρουσιάζει, τοποθετεί, κρίνει και αξιολογεί, πάντα με μάτι συμπληθητικό, σπουδαίες προσωπικότητες του χωριού με κορυφαίους τους μεγάλους ευεργέτες Αδελφούς Σαί'τση. Ξαφνιάζει ο μεγάλος αριθμός των προσώπων που ποικιλότητα έδρασαν και ωφέλησαν το Σκαμνέλι καθώς και η πλειάδα των ευεργετών και των ανθρώπων των γραμμάτων και της επιστήμης. Αξιοπρόσεκτη είναι ακόμη η μνημόνευση της πατριωτικής δράσης των συγχωριανών του, των Σκαμνελιτών Ιεροολιτών — άλλη απόδειξη της συμμετοχής και προσφοράς σε αγωνιστές του Ζαγορίου στον ιερό απελευθερωτικό αγώνα του '21.

Στο δεύτερο μέρος του βιβλίου, το λαογραφικό, τα ήθη, τα έθιμα και οι παραδόσεις του χωριού περνούν με την χρονική σειρά τους και σε συνδυασμό με τις θρησκευτικές γιορτές, που στη ζωή του λαού μας ήταν και όρια κοινωνικών και εργασιακών σχέσεων και συνθηκών. Περιγράφεται η κοινωνική ζωή και το οικογενειακό δίκαιο, ντοκουμενταρισμένο καθώς και η δημόσια συμπεριφορά των χωριανών με τα επακόλουθα της διαφυγής από τα καθιερωμένα. Αναγνωρίζεται και αξιολογείται ο ρόλος της ζαγορισις γυναίκας και η μεγάλη της συμβολή στην οικογενειακή οικονομία, την προστασία και ανατροφή των παιδιών και την κοινωνική εκτίμηση, που την αναδεικνύουν σε κύριο στυλοβάτη του σπιτιού, που ο αρχηγός λείπει στα ξένα. Παρά την απιστηρότητα των ηθών της πατριαρχίας και την επιβεβλημένη αντεπρότητα του άντρα, η θέση της γυναίκας δεν υψώθηκε ποθενά σε τέτοια περιωπή όσο στο Ζαγόρι.

Ακόμη περιγράφονται οι κύριες φάσεις της ανθρώπινης ζωής (γέννηση - γάμος - θάνατος) και ο ξενιτεμός με τα συνάκόλουθα τοπικά έθη, και παρατίθεται ένα πλήθος παροιμιών και παροιματικών εκφράσεων που ο ίδιος άκουσε και κατέγραψε. Τέλος παρουσιάζονται και τα ιδιαίτερα των Σκαμνελιτών, τα «πινύμνια» και οι καλύτερες, συνηθεις που τις συναντάμε σε πολλά Ζαγοροχώρια. Όλα αυτά δοσμένα με ζωντάνια, γλαφυρότητα, λιτή και στέρεη φράση, πολλή αγάπη και καημό και λεπτό, όπου ταιριάζει, χιούμορ. Χαρακτηριστικά που κάνουν το βιβλίο ευχάριστο ανάγνωσμα, πέρα από την ιστορική και πληροφόρα αξία του.

Το βιβλίο στολίζουν και

«ΕΜΦΥΛΙΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ» ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΑΚΗ — ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

Στο βιβλίο του αναφέρεται στην Εθνική Αντίσταση και τον Εμφύλιο Πόλεμο. Μπορούμε να πούμε ότι είναι συνέχεια παλαιότερης έκδοσης του... Πλούσιο σε ύλη, γραμμένο με το πιστεύω ενός ιδεολόγου.

Θα αναφέρουμε μερικά από τα θέματα με τα οποία ασχολείται στο βιβλίο του: Κύριο του θέμα τα πολεμικά γεγονότα του 43—49. Στα άλλα κεφάλαιά του, τα προβλήματα των επαναπατρισθέντων και η νοσταλγία τους για την πατρίδα. Η προσωπική του ζωή και η διαμάχη του με την οικογένεια από τις ιδιολογικές διαφορές και ιδιαίτερα με τα παιδιά του. Η διαμάχη του με τις διάφορες αρχές μετά την επιστροφή του στην πατρίδα. Η εχθρότητα που αντιμετώπιζε γυρίζοντας στο χωριό του, τόσο από τους χωριανούς, όσο και από παλιούς φίλους, και ο χαρτοπόλεμος μεταξύ τους με αναφορές, καταγγελίες, οξείες χαρακτηρισμούς από το «βλαχοχουντικό» μέχρι το κομμουνιστομυμήτης» κ.ά.

Δε παραλείπει σε άλλα κεφάλαια το Αφγανιστάν, το Χομεϊνί, ούτε το θάνατο του «αρχιτέκτονα της Σοσιαλιστικής Αλβανίας» Εμνέρ Χότζα και την Πολωνία.

Πέντε κεφάλαια είναι αφιερωμένα στην Αλλαγή και τη σημερινή πολιτική κατάσταση στην Ελλάδα και το καθήκον της παραδοσιακής Αριστεράς, και κάπου τα ψάλλει στην ηγεσία της, τον «αλλοπαρόσλο Μάρκο Βαφειάδη» τα «τραγικά λάθη της ηγεσίας του ΚΚΕ», που όπως γράφει, πληρώθηκαν ακριβά. Η πολιτική πλευρά τελειώνει με την «περαστρούικα» του Γκορμπάτσοφ.

Στο τέλος σχεδόν του βιβλίου υπάρχει παράρτημα 20 σελίδων αφιερωμένες στο Ζαγόρι και ιδιαίτερα στο χωριό του και τα γεπονικά χωριά Ηλιοχώρι, Λάιστα και Βοδούσα. Σ' αυτές προβάλλει τις φυσικές καλλονές τους και αναμνζει την περιοχή «η Ελβετία της Ελλάδας».

Δεν εισερχόμεθα σε λεπτομέρειες που πιθανόν να μην εκφράζουν τις απόψεις του συγγραφέα, όσους ενδιαφέρει η περίοδος, ας το διαβάσουν και σε θγάλουν τα συμπεράσματά τους.

πολλές φωτογραφίες τοπίων, μνημείων, κοινωνικών συγκεντρώσεων, παραδοσιακών κτισμάτων και αντικειμένων λαϊκής τέχνης, αρκετές απ' τις οποίες έχουν τραβηχτεί από το Θεοφάνη Φραγκούλη, που στον καρό του ήταν και ο φωτογράφος Ζαγοριού, και τον Κώστα Θεοδοσίου.

Ο Οδυσσέας Φραγκούλης ξεπλήρωσε το χρέος του προς το χωριό του και τους συγχωριανούς τους και με το παραπάνω. Ποσοί άλλοι δεν μένουμε ακόμη χρωστές!...

ΒΥΡΩΝ ΒΑΡΖΩΚΑΣ

Εισφορές

5.000

Γκιζά Αντιγόνη

3.600

Πασχάλης Ν. Μιχαήλ

3.000

Αποστολίδης Κων/νος

Ρογκότης Χρήστος

Χατζής Γεώργιος

2.500

Αρχιμανδρίτης Χρ. Βασιλείος

Νότης Γεωργ. Δημοσθένης

2.400

Πετρινού — Κολυζή Νινέτα

Σπυρόπουλος Ι. Φιλήμονας

2.000

Αναγνωστόπουλος Χριστ. Νικ.

Αποστολίδης Βασίλειος

Βούρης Μ. Θεόδωρος

Λώλης Λεωνίδας

Παπαχρήστος Χρ. Αλέκος

Πολυχρονιάδης Αρ. Νίκος

Ράπτης Ανδρέας

Τσακαλογιάννη Γαλάτσια

Χαρίσης Ανδρ. Θεόδωρος

Χαρίτος Γεώργιος

Χόρεβας Αντ. Δημήτριος

1.200

Αγγελίδου Ευαγ. Ελένη

Βασδέκη Βαρβάρα

Γιαννώρας Γ. Νικόλαος

Γκογιάννος Πρ. Δημήτριος

Γκογιάννος Πρ. Ιωσήφ

Θεοδώρου Ιωάννης

Θεμελή Γ. Ολυμπία

Μέρτζου Αντ. Βεατρίκη

Παπακώστα Γ. Ευανθία

Πολυχρονιάδης Σ. Όλγα

Πορφύρη Ι. Μερόπη

Ξάνθος Ι. Αγγαία

Ξάνθος Ισάων

Τσιρώνης Δημ. Λύσανδρος

Τσιονίδης Αν. Ιωάννης

Τσουμάνης Δ. Γεώργιος

Φωπιδής Μιχαήλ

Χασώτη Χ. Βασιλική

1.000

Βαταβάλης Χριστόδουλος

Βλαδίκας Μιχαήλ

Βοροπούλου Ελευθερία

Γιακουμάς Ευαγγέλος

Δελακούρας Γεώργιος

Δουβλής Γεώργιος

Δουβλής Χρυσόστομος

Δούνια — Βακόλα Αγγελική

Ζαμπακίδης Δημόσθενης

Καμινάρης Νικήτας

Κατσόδηας Κων/νος

Καυκάλης Σπύρος

Κουνδουράς Δ. Γεώργιος

Μάνθος Αστέριος

Μουδούπουλος Θ. Ερμής

Νάνος Αλέξανδρος

Νικολάου Αθανάσιος

Παπαϊωάννου Αθηνά

Πάσχος Γ. Κων/νος

Πατέρας Αρ. Μιχαήλ

Παπαχρηστοδούλου Μ. Γεωργία

Πούρης Αθ. Φρίεας

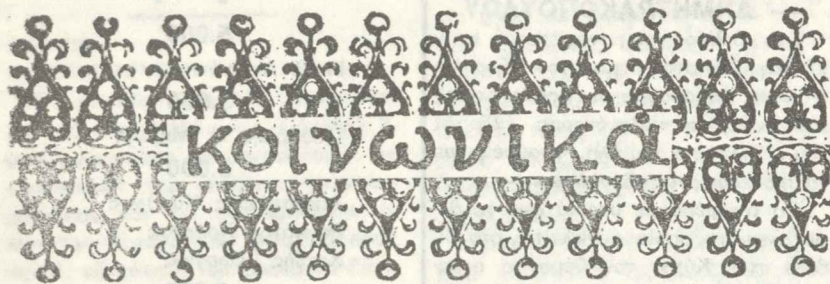
Τάσης Νίκος

Τσίλης Χρήστος

Χαρίτου Ιωάννης

Χατζάρας Λαζ. Μανώλης

Χριστοδούλου Θωμάς

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ

ΑΝΘΡΑΚΙΤΗΣ.. Το Ζευγάρι Κώστα Βαρζώκα απέκτησε χαριτωμένο κοριτσάκι.

Να τους Ζήσει.

Ο Κώστας και η Ελευθερία Κόντου έγιναν γονείς χαριτωμένου αγοριού. Τους ευχόμαστε να τους Ζήσει.

Εκπολ. Σύλλογος Βίτσας

ΚΟΥΚΟΥΛΙ.. Ο Παύλος και η Αθηνά Τσουμάνη απέκτησαν το δεύτερο αγοράκι τους.

Να τους Ζήσει.

Αδελφότητα Κουκουλιωτών Οικογένεια Αχιλλέα Λένη

ΑΡΡΑΒΩΝΕΣ

ΚΑΤΩ ΠΕΔΙΝΑ.. Στην αγαπημένη μας ανεψιά Αντιγόνη Βλ. Οικονόμου, καθηγήτρια, που έδωσε αμοιβαία υπόσχεση γάμου με τον κ. Κώστα Θ. Δέρβο, λέκτορα του Πολυτεχνείου, θερμά συγχαρητήρια και καλά στέφανα.

Οι θείοι της: Χρ. Φρούντζος Κων. Φρούντζος

ΑΝΩ ΣΟΥΔΕΝΑ.. Ο Δημήτριος Καλογήρου, της Φιλομήλας και του Ευαγγέλου, αρραβωνιάστηκε με την εκπαιδευτικό Βίκη Μακρή.

Θερμά συγχαρητήρια και τους ευχόμεθα καλά στέφανα.

ΑΓ. ΜΗΝΑΣ.. Τον αγαπημένο μου ανεψιό Γιαννάκη Ζαΐμη, που αρραβωνιάστηκε με την Ειρήνη Μπίσα, συγχαίρω θερμά και εύχομαι καλά στέφανα.

Ευρυδίκη Ζαΐμη

ΛΑΪΣΤΑ.. Ο Γεώργιος Μέμος με τη Βούλα Δάνου, αρραβωνιάστηκαν. Τους ευχόμεθα καλά στέφανα.

ΓΑΜΟΙ

ΛΑΪΣΤΑ.. Την Κυριακή 12 Φεβρουαρίου, έγινε στο Μητροπολιτικό Ναό Ιωαννίνων ο γάμος της συνεργάτιδάς μας Τούλας Κωνσταντίνου Πόαλα με τον Βασίλη Τζίμα από τους Ασπαραγγέλους.

Στο μυστήριο παρέστησαν πολλοί συγγενείς και φίλοι.

Τους ευχόμεθα βίον ανθόσπαρτον.

Οικ.: Κίμωννα Κυριαζή

Παντρεύτηκαν ο Σπύρος Θ. Πιπίκος με την Πόπη Περιστέρη από το

Μέτασβα.

Να Ζήσουν ευτυχισμένοι.

ΚΟΥΚΟΥΛΙ.. Παντρεύτηκαν στον Άγιο Γεώργιο Ιωαννίνων στις 29 Ιανουαρίου, οι Χριστόδουλος Μιχ. Τάγκας και Αγγελική Κων. Ευαγγελίδη από το Καβαλλάρι.

Ζωή ευτυχισμένη.

ΘΑΝΑΤΟΙ

ΚΑΠΕΣΟΒΟ.. Πέθανε και κηδεύτηκε στο Βασιλικό Πωγωνίου η Σταυρούλα Κων)νου Βλάχου (Καπεσοβίτη).

Το σύζυγό της και τ' αδελφία της συλλυπούμεθα θερμά.

Φ. Τόλογλου

ΒΙΤΣΑ.. Δύο θάνατοι συγκλόνισαν τα χωριά μας τον περασμένο μήνα.

— Η Αθηνά Βασδέκη, μια από τις λίγες παλιές Ζαγορίσιες μορφές που απόμειναν στο χωριό μας, άφησε την τελευταία της πνοή κοντά στα παιδιά της, παίρνοντας μαζί της τις θύμησες από την παλιά Ζαγορίσια αρχοντιά και από τις εποχές, τις γεμάτες ζωντάνια των χωριών μας.

— Η Αθηνά Κιτσάκη, ο πιο ζωντανός άνθρωπος του χωριού, έφυγε από κοντά μας. Λίγα τα λόγια για μια μορφή που με το χαμόγελο και τα αστεία της, έδινε άλλη χάρη στο χωριό. Δεν θα ξενακουστεί η φωνή της στο μεσοχώρι του χωριού. Μεγάλο το κενό. Μας συγκλόνισε αφάνταστα ο θάνατός της.

Σε σας τις δυο που γράψατε η κάθε μία τη δικιά σας ιστορία στο χωριό σας τη Βίτσα, σας υποσχόμαστε ότι θα είναι αιώνια η μνήμη.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που σας σκεπάζει.

Εκπολ. Σύλλογος Βίτσας

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Τα παιδιά της εκλειπούσης Αθηνάς Βασδέκη, Δήμος και Βάσος, ευχαριστούν θερμά όσους συμπαράστηκαν στο βαρύ πένθος τους.

ΣΥΛΛΥΠΗΤΗΡΙΑ

Με συγκίνηση και λύπη πληροφορηθήκαμε το θάνατο του αειμνήστου εκ Δεματίου ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Ν. ΠΑΠΠΑ, στην Αμερική.

Εκφράζουμε τα θερμά συλλυπητήριά μας στη σύζυγό του, στις οικογένειες των παιδιών και σε όλους τους στενούς συγγενείς του.

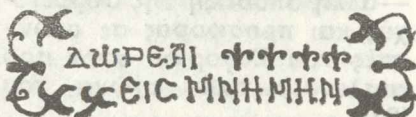
Οικ.: ΑΓΓΕΛΟΥ Κ. ΔΑΛΑΓΓΕΛΗ

ΔΩΡΕΕΣ

Για εκπλήρωση των σκοπών του Περιοδικού

ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ.. Η κ. ΝΙΚΗ ΚΥΡ. ΚΟΠΟΥΛΟΥ — ΣΙΔΕΡΗ, έστειλε ΕΠΤΑ χιλιάδες δρχ. για την πανελλήνια επιτυχία του εγγονού της Ανδρέα Ν. Κατσάνου, που πρώτευσε στη Σχολή Μηχανικών Ηλεκτρ. Υπολογιστών Πανεπ. Πατρών.

ΚΗΠΟΙ.. Ο κ. Αγάπιος Τόλος, τ. πρόεδρος της Κοινότητας, πρόσφερε 5.000 για την αγορά γραφικής ύλης.

● Για εκπλήρωση των σκοπών του περιοδικού:

★ Η οικογένεια ΤΙΜΟΛ. ΞΑΝΘΟΥ, πρόσφερε ΠΕΝΤΕ χιλιάδες δραχμές στη μνήμη του αεχέαστου ΤΙΜΟΛΕΟΝΤΑ ΞΑΝΘΟΥ.

★ Οι κ. ΓΕΩΡΓΙΟΣ και ΑΛΙΚΗ ΓΑΛΕΡΙΔΟΥ, προσφέρουν ΠΕΝΤΕ χιλιάδες δραχμές στη μνήμη ΑΡΣΕΝΟΝΟΣ ΠΑΝΤΟΥ από τα Σουδενά.

★ Η κ. ΘΕΟΦΡΑ ΜΠΕΝΟΥ - ΠΟΛΙΤΗ, προσφέρει στη μνήμη Θεόφρας ΓΚΩΛΕΤΣΗ - ΜΠΕΝΟΥ, συζύγου του αδελφού της ΓΕΩΡΓΙΟΥ, δραχ. ΤΡΕΙΣ χιλιάδες.

★ Ο κ. ΙΩΑΝΝΗΣ ΝΙΚ. ΠΟΛΥΜΕΡΙΔΗΣ, πρόσφερε 2.500 δρχ. στη μνήμη του αειμνήστου πατέρα του ΝΙ. ΚΟΛΑΟΥ.

★ Ο κ. ΓΕΩΡΓΙΟΣ Μ. ΣΑΡΗΓΙΑΝΝΗΣ, πρόσφερε 2.500 δρχ. στη μνήμη του ΚΩΣΤΑ ΛΑΖΑΡΙΔΗ και ΚΩΣΤΑ ΦΡΟΝΤΖΟΥ.

★ Ο κ. ΑΓΓ. ΔΑΛΑΓΓΕΛΗΣ, πρόσφερε 1.000 δρχ. στη μνήμη του γιατρού ΚΩΣΤΑ Ι. ΡΑΠΤΗ.

● Η Σ.Ε. τους ευχαριστεί

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ

ΔΙΠΟΤΑΜΟΣ (Σταλοδό) .. Για την αγιογράφηση της εκκλησίας της Κοινότητάς μας προσέφεραν:

— Ο κ. Νικόλαος Μπούσας από την Νέα Ζωή Τρικάλων, δραχ. 5.000.

— Ο κ. Χρήστος Μπέκος από την ίδια Κοινότητα, δραχ. 2.000.

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή τους ευχαριστεί θερμά.

ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ.. Προσφορά του κληροδοτήματος Απ. Σολωμού για τη στέγη του Αγίου Αθανασίου, 30.000 δραχμές.

ΚΟΥΚΟΥΛΙ.. Η Ριζάρειος Εκκλησιαστική Σχολή και η Κια Πηνελόπη Σβάλου (Ζαδέ), προσέφεραν, η πρώτη για την επισκευή του Νάρθηκα του Ιερού Ναού το χρηματικό ποσό των 100.000 δραχ. και η δεύτερη ένα καντήλι αξίας 18.000 δραχ. καθώς και 3.000 για τον Άγιο Μηνά.

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή ευχαριστεί.

ΤΙΜΗΤΙΚΗ
ΣΤΗΛΗ

10.000

Κατσέλη Αγ. Αγλαΐα

6.000

Καπελίδης Γεωρ. Κων)νος

5.000

Λαζαρίδης Δ. Κων)νος

Τζαβέλα Δέσποινα

4.000

Τσουκανέλης Αλέξανδρος

3.000

Βασδέκης Αθ. Δημήτριος

Βούρβος Νίκος

Γεροντόπουλος Θ. Κίμων

Γιαννακού Όλγα

Θεοδοσίου Γ. Κων)νος

Ράπτη Σεβαστή

Τζοβαΐρη Γ. Κυριακή

2.000

Βορόπουλος Κ. Γιάννης

Γιαντάη Σύρμα

Γκαράνη Σταματία

Γκοδινάκης Απόστολος

Δερβένη Πελαγία

Ζώνης Ι. Άρης

Ζώνης Ζ. Ιωάννης

Καναβέλης Αθανάσιος

Καραγιάννης Αλ. Ηλίας

Κρασαδάκη-Γιαννακού Αλίκη

Κρότσα Στ. Γεωργία

Κουνάβου Μ. Γαλήνη

Λιόγκα - Σακκά Παρασκευή

Λίλη Αν. Δορωθέα

Μαρκουλίδης Κων)νος

Μίκου Ιφιγένεια

Μπαλατσός Ιωάννης

Ξυός Απ. Αγησίλαος

Οικονόμου Βλάσης

Παντελή Θεοδ. Αλεξάνδρα

Παπαληθεία Αμαλία

Παγούνη - Μυστηροπούλου

Μάγδα

Πριμηκύρης Δ. Χριστόδουλος

Πρωτοσύγγελλος Μ. Δημήτρης

Σάββου Δ. Ιπολλύτη

Σαχίνη - Φούφα Ελένη

1.500

Αμνηά Ιωάννα

Βακάρος Κ. Κίμων

Δούμας Αθανάσιος

Ευαγγέλου Ανδ. Γεωργίου

Κανίση-Καλογήρου Φιλομήλη

Κουνάβος Δημ. Αλέξανδρος

Κουστάλη - Βλάχου Άννα

Μηταξάκης Δημήτριος

Μητροπούλος Νίκος

Οικονόμου Γ. Ελένη

Παπαγεωργίου Ηλίας

Πορφύρας Σακ. Κων)νος

Σολωμός Γεώργιος

Σουλτάνης Αθ. Βασίλης

Σταμινεράκη Αμαλία

Στάρα Κλ. Δέσποινα

Ταπεινόπουλος Γεώργιος

Τόλογλου Φιλομήλα

Τράκης Κ. Παύλος